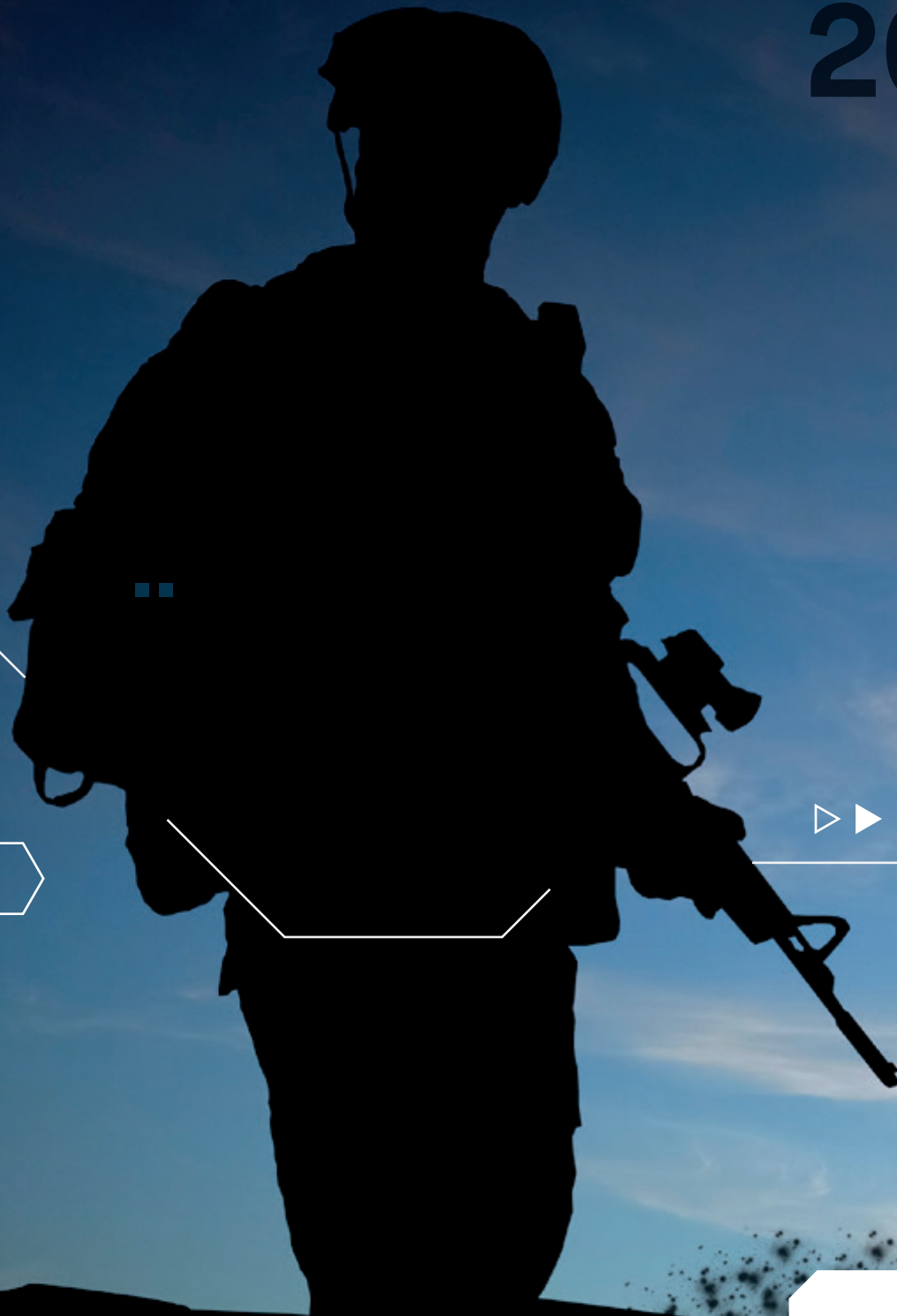

Årsrapport 2023

FSİ

FORSVAR- OG
SIKKERHETSINDUSTRIENS
FORENING

Innhold

1	<u>ORGANISASJON</u>	5
	Hvem er FSi?	6
	Styret og administrasjon	8
	Organisasjon	10
	Økonomi	12
2	<u>AKTIVITETEN I 2023</u>	15
3	<u>PLAN FOR 2024</u>	33
4	<u>STYRETS KONKLUSJON</u>	49
5	<u>VEDLEGG</u>	55
	Medlemsbedrifter	56
	Årsregnskap 2023	58
	Revisors beretning	66
	Budsjett 2024	68
	FSi grupper og utvalg	70
	FSi arrangementstatistikk 2023	72

1

Organisasjon

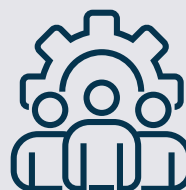
HVEM ER FSI?
STYRET OG ADMINISTRASJON
ORGANISASJON
ØKONOMI

Hvem er FSi?

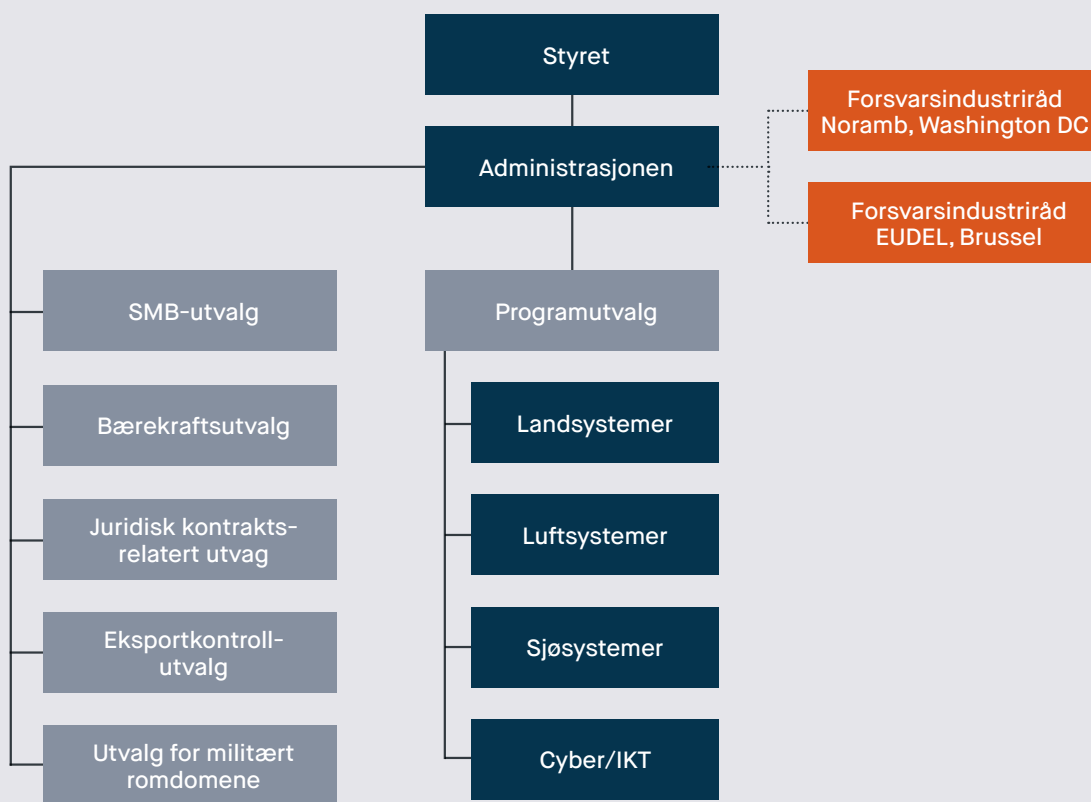
En uavhengig og selvstendig interesseorganisasjon for industri-, leverandør-, og kompetansevirksomheter som har forretningsmessige interesser knyttet til leveranser av produkter, varer og tjenester mot markeder innenfor forsvar, sikkerhet og beredskap nasjonalt og internasjonalt.

221
Medlemsbedrifter

8 600
Årsverk

FSis organisasjon pr. 31. desember 2023.

Styret og administrasjon

STYRETS MEDLEMMER

Pamela Willgohs | Kongsberg Defence & Aerospace AS (*styreleder*)

Gudmund Kjærheim | Fjord Defence AS (*nestleder*)

Tomas R. Andersen | Nammo AS

Tom Tuhus | Thales Norway AS

Mads Larsen | NFM Group AS

Harald Lome | Hiddn Technology AS

Christian Fuchs | TINEX AS

Ivar Sehm | Data Respons AS

VARAMEDLEMMER

Kyrre Lohne | Kongsberg Defence & Aerospace AS (*personlig vara for Willgohs*)

Stian Kjensberg | Thales Norway AS (*personlig vara for Tuhus*)

Øystein Håkonsløyken | Nammo AS (*personlig vare for Andersen*)

Carl F. Sejersted Bødtker | NFM Group AS (*personlig vara for Larsen*)

Jan Eirik Finseth | Rheinmetall Nordic AS (*vara kategori II/III*)

Roar Langen | Aircontact Group AS (*vara kategori II/III*)

ADMINISTRASJON

Torbjørn Svengård | adm. dir.

Mari Ulstein | direktør kommunikasjon og forretningsutvikling

Tom Ivar Stie | seniorrådgiver

Terje Nylund | seniorrådgiver

FOTO | Adobe Stock

Organisasjon

PROGRAMUTVALGENE

Programutvalgene under FSi er sammensatt av representanter fra FSi medlemsbedrifter. Utvalgsstrukturen speiler Forsvarsdepartementets investeringsprogrammer innenfor land-, sjø-, luft- og cyberdomenet, og er foreningens grensesnitt mot disse.

Føring for etablering og utvikling av støttegruppene er gitt i den nasjonale forsvarsindustrielle strategien. Støttegruppene består av FSi sine Programutvalg sammen med representanter fra FD og Forsvarssektoren for å støtte arbeidet innen et programområde. Støttegruppene er en arena for gjensidig informasjonsutveksling mellom forsvarssektoren og forsvarsindustrien i Norge, og et forum for innhenting av synspunkter i forbindelse med forsvarsindustrielle vurderinger.

SMB – UTVALG

Mange små og mellomstore bedrifter opplever at det er utfordrende å få markedsadgang til forsvarsmarkedet, både nasjonalt og internasjonalt. Samtidig er det krevende å få finansiering av utviklingsaktiviteter. FSi har derfor opprettet et eget utvalg for små- og mellomstore bedrifter i foreningen. Utvalgets målsetting er å bidra til å bedre SMBenes rammebetingelser og på den måten øke mulighetene for markedsadgang. Utvalget skal også støtte administrasjonen i dialogen med Forsvarets organisasjon, seg imellom og mellom SMB-bedriftene og de store bedriftene, samt bidra til økt kompetanse hos SMBene om Forsvarets Investerings- og anskaffelsesvirksomhet.

UTVALG FOR MILITÆRT ROMDOMENE

For å følge med i Forsvarets innføring av romkapasiteter, og for å kunne være en samarbeidspartner med Forsvaret og støtte opp om medlemsbedriftenes interesser, besluttet FSis styre å opprette et utvalg for militært romdomene i 2022.

Utvalget består av representanter fra FSi sine medlemsbedrifter og støttes av FSi sin administrasjon. Utvalget skal støtte FSi i dialogen med forsvarssektoren om industrielle muligheter i tilknytning til Forsvarets satsing i rommet og bidra til å formidle informasjon om norsk industris kompetanse teknologi og produkter som kan ha relevant anvendelse i det militære romdomenet.

BÆREKRAFTSUTVALG

I lys av at bærekraft får økt oppmerksomhet og at forsvarssektoren i økende grad blir utfordret på å bidra til å nå bærekraftsmålene, er det hensiktsmessig å styrke foreningens engasjement på området. Interesseguppen for etikk og antikorrupsjon ble i 2022 erstattet av et bærekraftsutvalg som vil ta opp i seg aktivitetene som hittil er blitt ivaretatt av interesseguppen for etikk og anti-korrupsjon og videreføre dette arbeidet.

UTVALG FOR JURIDISKE OG KONTRAKTSRELATERTE SPØRSMÅL

FSi blir i økende grad involvert i saker som krever juridisk og/eller kontraktsrelatert kompetanse. Styret har derfor etablert et utvalg for juridiske og kontraktsrelaterte spørsmål. Utvalget er lagt under FSi sin administrasjon som et rådgivende organ og trer i funksjon når det er et konkret behov etter anmodning fra administrasjonen.

EKSPORTKONTROLLUTVALGET

Styrker foreningens kompetanse om praktiseringen av eksportkontrollregimet og foreningens evne til å formidle informasjon og gir råd til medlemsbedriftene i generelle spørsmål om lover, forskrifter, retningslinjer for eksportkontroll og praktiseringen av disse, er det opprettet et eget utvalg for eksportkontroll. Utvalget er underlagt FSis administrasjon og består av inntil seks representanter fra FSi medlemsbedrifter.

FORSVARSINDUSTRIRÅD VED DEN NORSKE AMBASSADEN I WASHINGTON D.C.

Siden 2009 har Norge hatt en stilling som Defence Industrial Counsellor ved Den norske ambassaden i Washington D.C. Formålet er å støtte norsk industris aktiviteter i det amerikanske forsvarsmarkedet.

Stillingen finansieres av Forsvarsdepartementet, Innovasjon Norge og Forsvarsindustriråd ved EU-delegasjonen i Brussel.

FORSVARSINDUSTRIRÅD VED EU-DELEGASJONEN I BRUSSEL

Det europeiske samarbeidet på forsvarsmateriellområdet er i rask utvikling. I 2022 ble det derfor etablert en stilling som forsvarsindustriråd ved EU-delegasjonen etter modell av ordningen som har eksistert ved ambassaden i Washington DC siden 2009, delfinansiert av Forsvarsdepartementet, Innovasjon Norge og FSi.

Økonomi

MEDLEMSAVGIFT

Generalforsamlingen vedtok å ikke øke medlemskontigenten for 2023 for kategori I-III medlemmer.

KATEGORI I

Medlemsavgift per år:
Kongsberg Defence & Aerospace AS
840 709,-

Nammo AS
654 616,-

Thales Norway AS
468 925,-

NFM Group AS
468 925,-

KATEGORI II

Medlemsavgift per år:

II A

Medlemsbedrifter med antall ansatte over 200 og med andel av omsetning i forsvar og samfunnssikkerhet lik 10 % eller mer.
113 240,-

II B

Medlemsbedrifter med antall ansatte over 80.
75 307,-

II C

Medlemsbedrifter med antall ansatte 10–80.
46 890,-

KATEGORI III

Medlemsavgift per år:

Små bedrifter (enkeltmannsforetak og bedrifter med færre enn 10 ansatte).
28 274,-

KATEGORI IV

Medlemsavgift per år:

Selvstendige foreninger/interesseorganisasjoner som har som formål å styrke norske leverandørers muligheter i forsvarsmarkeder utenfor Norge.
922 856,-

KATEGORI V

Medlemsavgift per år:

Oppstartsbedrifter
9 000,-

KATEGORI VI

Medlemsavgift per år:

Offentlige og private universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i Norge.

9 000,-

HOVEDTALL

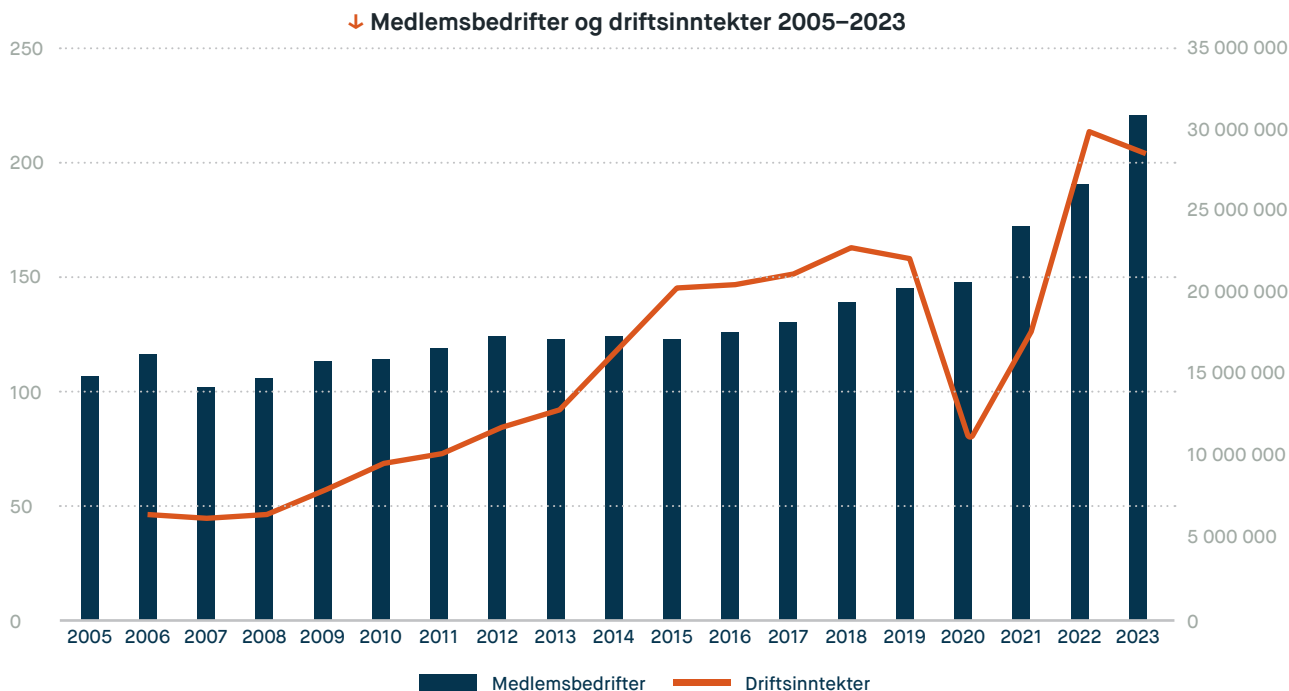
Detaljert regnskap for 2023, revisors beretning, samt styrets budsjett for 2024 og medlemsavgiften 2024 følger som egne vedlegg.

DRIFTSINNTEKTER →	28 722 000,-
DRIFTSUTGIFTER →	26 923 000,-
DRIFTSRESULTAT →	1 800 000,-
SUM FINANSPOSTER →	850 000,-
SKATTEKOSTNAD →	517 000,-
ÅRSRESULTAT →	2 132 000,-

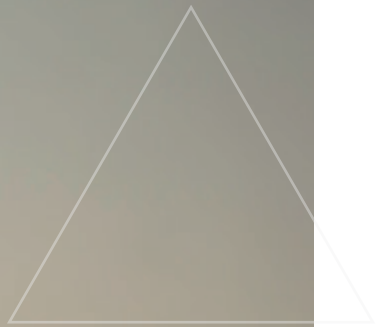
Alle tall oppgitt i NOK.

MEDLEMSUTVIKLING I FORENINGEN

Aktiviteten i 2023

2

Aktiviteten i 2023

Stor medlemsvekst og et høyt aktivitetsnivå preget virksomheten i 2023.

Krigen i Ukraina, og konsekvensen det får for utviklingen av Forsvaret og forsvarsindustriens rolle i denne sammenhengen, medførte betydelig økt interesse for, og oppmerksomhet omkring forsvarsindustrien og FSi i 2023. Det førte bl.a til en rekordstor vekst i antall nye medlemmer. Ved utgangen av 2023 har FSi 221 medlemsbedrifter, som er det høyeste antallet noen gang.

Den varig forverrede sikkerhetssituasjonen som følge av krigen i Ukraina har medført en eksepsjonell etterspørselsvekst etter forsvarsmateriell. Den kommer på et tidspunkt da rammebetingelsene i markedet gjennom mer enn 30 år har blitt optimalisert for å sikre mest mulig kosteffektiv produksjon på bekostning av evnen til raskt å kunne øke leveransene og produksjonskapasiteten. Det medfører betydelige utfordringer i tilgangen på en rekke innsatsfaktorer som f.eks. råvarer og komponenter. Situasjonen er svært krevende og utfordrende. Industrien har iverksatt omfattende tiltak for å øke kapasiteten så raskt som mulig, men er helt avhengig av at myndighetene legger forholdene til rette, slik at tiltakene er forsvarlige utfra et forretningsmessig perspektiv. FSi har helt siden krigsutbruddet arbeidet intenst med å skape forståelse hos politiske myndigheter for at situasjonen er alvorlig og at det haster med å legge til rette

for langsiktige forpliktende avtaler som gjør det mulig å forsvare investeringene som trengs for å kunne bygge opp tilstrekkelig produksjonskapasitet til å kunne støtte Ukraina og styrke nasjonal og alliert forsvarsevne.

Mot slutten av 2023 besluttet myndighetene å iverksette omfattende tiltak for å øke produksjonskapasiteten i norsk forsvarsindustri. I første rekke gjelder dette ammunisjon, missiler og luftvern og det varsles ytterligere satsninger i forbindelse med Langtidsplanen for forsvaret.

2.1. POLITISK ARBEID

FSi har i løpet av året hatt regelmessig dialog med beslutningstagere og stabsmedarbeidere i de politiske partiene, interessegrupper og andre organisasjoner med sammenfallende interesser. I løpet av 2023 ga FSi innspill til og deltok på åpne høringer i Stortinget om eksportkontroll og om forsvarsbudsjettet for 2023. I januar deltok foreningen på lukket høring i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite om Riksrevisjonens rapport om Forsvarets informasjonssystemer til bruk i operasjoner.

2.1.1 Forsvarskommisjonens rapport

Forsvarskommisjonen leverte sin sluttrapport i mai. Konklusjonene og anbefalingene i rapporten er tydelige på at den dramatisk for-

FOTO | FSI

verrede sikkerhetssituasjonen etter Russlands angrep på Ukraina krever styrket nasjonal beredskap og operativ evne (egenevne) og at det haster. Videre påpeker kommisjonen at det internasjonale forsvarsmarkedet er varig endret. I overskuelig framtid vil etterspørselen langt overstige produksjonskapasiteten til forsvarsindustrien. Kommisjonen legger stor vekt på betydningen av det raskt økende tempoet i den teknologiske utviklingen for å muliggjøre helt nye operative konsepter og militære kapasiteter, men som også skaper nye, så langt til dels ukjente, trusler og operative utfordringer.

Kommisjonen mener at: «Nasjonal industri er et virkemiddel for å sikre en forsvarsevne som er teknologisk oppdatert, med løsninger som er tilpasset norske forhold og behov, og som gir en nasjonal forsyningsevne. Norsk industri må evne å innovere og utvikle nye produkter med ny teknologi. De teknologiske kompetanseområdene i dagens nasjonale forsvarsindustrielle strategi sammenfaller godt med kommisjonens vurdering av behov.»

Kommisjonen er på denne bakgrunn av den oppfatning at:

- Samarbeidet mellom Forsvarssektoren og forsvarsindustrien og annet næringsliv må videreutvikles og styrkes,
- Planlegging og gjennomføring av utviklings- og investeringsprosjekter og øvrige anskaffelser må forenkles og effektiviseres,
- Det må legges til rette for ustrakt bruk av konseptutvikling og eksperimentering i samarbeid med industrien og akademien
- Det må avklares hva industrien skal understøtte Forsvaret med i fred, krise og krig og i hvilket omfang og med hvilken varselingstid, industrien skal ha beredskap for å kunne trappe opp leveranser og støtte til Forsvarssektoren

- Forsvaret må samarbeide mer og tettere med forsvarsindustrien og næringslivet for å møte den teknologiske utviklingen, styrke beredskapen og legge til rette for at Forsvaret skal kunne konsentrere seg om sine kjerneoppgaver
- Forsvaret må se til ordninger for sivil-militært samarbeid, men også offentlig-privat samarbeid for å møte fremtidens kompetanseutfordringer på en mer systematisk måte
- Næringslivets og industriens rolle i totalforsvaret bør tydeliggjøres og knyttes sterkere til strukturene for nasjonal beredskap og krisehåndtering.
- at beredskap må vektles høyere i offentlige anskaffelser
- at myndighetene intensiverer arbeidet med å utpeke virksomheter som skal underlegges sikkerhetsloven, og prioriterer veiledning, oppfølging og klarering mot private virksomheter som er underlagt loven
- at myndighetene sørger for at private aktører kompenseres for bruk, skade og tap på materiell i krisesituasjoner og at ordningene for dette er kjent for aktørene det gjelder
- å etablere en sektornøytral forsyningsberedskapsorganisasjon på nasjonalt nivå, etter mønster fra den finske forsyningsberedskapssentralen NESAs

Foreningen utarbeidet en omfattende høringssuttalelse til rapporten som konkluderer med at det langt på vei er overensstemmelse mellom kommisjonens konklusjoner hva gjelder forsvarsindustrien og det FSi mener.

2.1.2 Totalberedskapskommisjonens rapport
Totalberedskapskommisjonen avsluttet sitt arbeid i juni. Av sluttrapporten fremgår det bl.a. at: «Norsk forsvarsindustri er en del av den nasjonale forsyningsikkerheten, totalforsvaret og alliansens industribase og må bidra til styrkingen av Norges og alliertes forsvarsevne. Det innebærer også å utvikle produksjonskapasiteten og produktene til ny teknologi og økt etterspørsel.»

Videre viser kommisjonen til at: «Forsvaret må i tillegg fortsette å trekke på sivile leverandører i fredstid, både i form av rent kommersielle leveransekontrakter som logistikk og forsyning, men også ulike former for beredskapsavtaler og strategiske partnerskap som skal understøtte den operative evnen. Dette gir Forsvaret tilgang til langt mer robuste forsynings- og verdikjeder enn man ville kunne utvikle alene.»

Dette er helt i tråd med FSi sitt syn og i høringssuttalelsen ble dette vektlagt samtidig som foreningen understreker at vi støtter:

- at myndighetene må sikre logisk sammenheng mellom ulike lover og regler slik at strukturelle utfordringer som paradokset om rekvisisjonsinstituttet og anskaffelsesregelverket ikke hindrer beredskapsbygging og -kompetanse

2.2. MYNDIGHETSDIALOG

Dialogen med myndighetene ble videreført gjennom etablerte fora. Det ble gjennomført møte med Forsvarsministeren og statssekretær i FD. Høynivågruppen (FD, FMA, FST, FLO, FFI, NSM, Kongsberg, NAMMO, Thales, NFM, KAMS og FSi) og den nasjonale kontaktgruppen (FD, FMA, FFI, FST og FSi (Styret+AD)) gjennomførte tre møter i løpet av året. Det ble gjennomført møter i to FMA-dialogforum (FMA og FSi (Styret+AD)).

Samarbeidet og dialogen med FFI ble videreført. FSi er representert i prosjektråd til prosjekt 1688 «Samarbeidene autonome systemer».

I 2023 ble det gjennomført teknologidag med Hæren på Rødsmoen, på Rena, i august. Det ble også gjennomført programkonferanser med alle fire investeringsprogrammene i FD.

INFO/ERFA konferansen og utstilling ble arrangert på Sundvolden i juni.

2.2.1. FSIs programutvalg

Programutvalgene er satt sammen av representanter fra medlemsbedrifter og speiler Forsvarsdepartementets investeringsområder, Land-, Sjø-, Luftsystemer og Informasjonsinfrastruktur. Det er også etablert et programutvalg for militært romdomene. Utvalgene er sentrale i gjennomføringen av forsvarsindustrielle

vurderinger og analyser og i forberedelse og gjennomføring av programkonferanser og teknologidager. Utvalgene representerer FSi i støttegruppene for programområdene som ledes av Forsvarsdepartementet.

Årets programutvalgsmøter ble gjennomført som formøter til Forsvarsdepartementets støttegruppemøter. Gjennom årets tre møter ble fremdriften i prosjekter gjennomgått, og nye forsvarsindustrielle vurderinger drøftet.

Programutvalg INI hadde i 2023 oppmerksomheten rettet mot innføringen av strategisk partnerskapsmodell for programmene MAST og MIME, og hvordan særlig MIME programmet planlegger å tilrettelegge for at Forsvaret får tilgang til teknologiske løsninger fra innovative teknologi SMBer. Programutvalg landsystemer har i Støttegruppen tatt opp UAS tematikken i Hæren i lys av den omfattende bruken av UAS i krigen i Ukraina.

2.2.2. Forsvarsindustrielle vurderinger/analyser

Industrien bidrar gjennom arbeidet i FSis programutvalg med innspill til disse vurderingene og analysene.

Forsvarsdepartementet, i samarbeid med FSi, har valgt å benytte investeringsprogrammenes støttegrupper som arena for innledende informasjon om de prosjekter som skal gjennomgå forsvarsindustriell vurdering. Basert på denne informasjonen, og utdypende informasjon mottatt fra departementet i forbindelse med forespørsel om å utarbeide forsvarsindustriens innspill til vurderingen, starter FSi arbeidet. På de fleste prosjekter benytter FSi programutvalgene til å gi innspill, men der prosjektene er komplekse gjennomfører FSi, i samarbeid med oppdragsgiver FD, industrisamlinger for på den måten å få innspill fra en bredere del av medlemsmassen.

Innenfor de 8 kompetanseområdene blir FSi bedt om å svare på tre grunnleggende spørsmål:

- Har nasjonal industri kompetanse og kapasitet til å påta seg oppdrag innen det aktuelle prosjektet?
- Har eventuelle løsninger industrien utvikler eksportpotensial?

- Kan prosjektet resultere i etablering, vedlikehold og/eller videreutvikling av kompetanse som nasjonal industri trenger innen ett eller flere av kompetanseområdene?

Det gis anledning til å komme med generelle kommentarer. Dette benytter FSi blant annet til å gi kommentarer om benyttelse av virkemiddelapparatet og industrisamarbeid (gjennkjøp).

I noen tilfeller vil en forsvarsindustriell vurdering erstattes eller etterfølges av en forsvarsindustriell analyse. Analysen adresserer, til forskjell fra vurderingen, spesifikke bedrifter og produkter.

Programutvalgene har gitt innspill til følgende forsvarsindustrielle vurderinger i 2023:

«Oppdatering NASAMS-radar»
«Baseforsvar Ørland, Evenes, Rygge, Bardufoss»

I samarbeid med Forsvarsmateriell gjennomførte FSi det fjerde seminaret om kvalitetsledelse og konfigurasjonsstyring i mai.

2.2.3. Samarbeid for sikkerhet – nasjonal forsvarsindustriell strategi, Meld. St 17. (2020–2021)/Innst 507 S (2020–2021)

Strategien, som er beskrevet i Kapittel 7 i Stortingsmeldingen fikk bred tilslutning i Stortinget da den ble behandlet i juni 2021. Strategien slår fast at norsk forsvarsindustri evne til å levere materiell og tjenester til Forsvaret er strategisk viktig for Norge og nasjonal sikkerhet. Den legger opp til å styrke sikkerheten gjennom samarbeid med selskaper som er teknologiledende på områder som dekker Forsvarets behov.

Den forsvarsindustrielle strategien skal legge til rette for tettere samarbeid mellom Forsvaret og forsvarsindustrien, bl.a. gjennom økt satsning på konseptutvikling og eksperimentering, styrket eksportsatsning og forenkling og mer fleksible anskaffelsesprosesser slik at gjennomføringstiden for anskaffelser blir redusert og det blir enklere for små- og mellomstore bedrifter å levere til Forsvaret.

Strategien tydeliggjør i enda større grad enn forløperen (Meld. St. 9 (2015–2016)), sammenhengen mellom forsvarsindustrien, nasjonale sikkerhetsinteresser, forsynings-sikkerhet og materiellberedskap. Den legger opp til å tilpasse måten anskaffelser blir gjennomført på for å sikre en helhetlig tilnærming fra forskning og utvikling frem til gjennomføring av anskaffelser, levetidsunderstøttelse og videreutvikling. Avtaler om strategisk partnerskap med industri og næringsliv skal benyttes der dette er hensiktsmessig. Regelverk, prosesser og prosedyrer for investeringer og anskaffelser skal forenkles. Dette er viktige tiltak som kan bidra til mer forutsigbarhet, kortere gjennomføringstider og lavere kostnader. Det skal satses på utvikling og iverksettes virkemidler og tiltak for små og mellomstore bedrifter, som både styrker bredden i norsk forsvarsindustri og imøtekommer forsvarssektorens behov.

Strategien legger også opp til å introdusere særlige tiltak for å legge til rette for at Forsvaret i større grad skal kunne samhandle med små- og mellomstore bedrifter. SMBene er en viktig del av norsk forsvarsindustri, både som en del av leverandørkjeden til de større produsentene og som leverandører av egne produkter og løsninger til sluttbruker i Forsvaret. SMBene er også viktige bidragsytere til innovasjon i forsvarssektoren. Både fra politisk og militært hold oppfordres det til å utnytte den kompetansen og innovasjonskraften denne kategorien bedrifter kan bidra med. Hurtige endringer i trusselbildet innebærer skiftende utfordringer som raskt må kunne møtes med innovasjon og ny teknologi. Forsvarsmarkedet, som generelt er preget av lange ledetider, byråkratiske prosesser og mangel på kontinuitet fra utvikling til anskaffelse, virker avskrekkende på mange mindre bedrifter. Det kan bety at Forsvaret mister muligheten til å dra nytte av innovasjonskraften og fleksibiliteten som mange små og mellomstore teknologibedrifter har. Det er derfor viktig å legge til rette for at SMBene får en enklere hverdag i dialogen med Forsvarssektoren.

Strategien gjennomføres i styringsdialogen mellom Forsvarsdepartementet og underliggende etater. Som en konsekvens av at

sikkerhetssituasjonen og det internasjonale forsvarsmarkedet er varig endret etter Russlands angrep på Ukraina i februar 2022, har Forsvarsdepartementet signalisert at det i den kommende langtidsplanen for Forsvaret planlegges å ta initiativ til å oppdatere strategien.

2.3. INTERNASJONAL MARKEDSFØRING OG FORRETNINGSUTVIKLING

Forsvarsdepartementet og Forsvaret legger stor vekt på å støtte eksport av forsvarsmateriell fra Norge. Industrien er svært tilfreds med støtten fra norske myndigheter. Foreningen har løpende dialog om deltagelse og bidrag fra Forsvarsdepartementet og Forsvaret i forbindelse med internasjonale myndighetsmøter, messer, konferanser/seminarer og demonstrasjoner.

2.3.1. Messer/utstillinger

I 2023 arrangerte FSI nasjonale paviljonger på følgende utstillinger:

- Paris Air Show, Paris
- DSEi, London
- MSPO, Kielce Polen

2.3.2. USA

USA er det største og viktigste eksportmarkedet for norsk forsvarsindustri. Norsk forsvarsindustri vokser i USA, både som leverandør av norskprodusert materiell til det amerikanske forsvarsmarkedet og gjennom etableringer/oppkjøp i USA. Norskeide bedrifter har virksomheter i USA med mer enn 1200 ansatte i 14 delstater.

Det langsiktige arbeidet for å posisjonere norsk forsvarsindustri som en integrert del av den nasjonale forsvarsindustrien i USA fortsatte i 2023. I løpet av året lyktes det, etter påtrykk fra en gruppe nasjoner som har bilaterale materiell og industrisamarbeidsavtaler med USA, å få gjennomslag for et unntak fra mer restriktive «buy american»-regler som kongressen vedtok. Norge hadde en aktiv rolle i påvirkningsarbeidet forut for at unntaket ble vedtatt. Dette er svært viktig fordi det fjerner et mulig juridisk hinder for norsk forsvarsindustri sin markedsadgang i USA.

Arbeidet med å gjennomføre Code of Conduct (COC) mellom FD og FSi for norsk industris tilslutning til det norsk-amerikanske regimet for forsyningssikkerhet, som ble inngått våren 2018, ble videreført.

I juni arrangerte FSi i samarbeid med Kongsberg og NAMMO et to dagers kurs om amerikanske anskaffelsesregler (FAR/DFARS) i Oslo.

2.3.2.1. Norwegian American Defence and Homeland Security Industry Council (NADIC)
Gjennom medlemskap og styrerepresentasjon i NADIC bidrar FSi til å styrke samarbeidet, og til å sikre norsk forsvarsindustri best mulige rammebetingelser i det amerikanske forsvarsmarkedet.

NADIC arrangerte den årlige norsk-amerikanske forsvarsindustrikonferansen i Washington DC i mars og nasjonale paviljonger på marineutstillingen. Sea-Air-Space i april, og hærutstillingen AUSA i oktober.

2.4. INTERNASJONAL HANDEL MED FORSVARSMATERIELL OG EKSPORTKONTROLL

2.4.1. Utviklingstrekk

Norsk forsvarsindustri vinner i økende grad frem i svært krevende internasjonale markeder. Eksporten av forsvarsmateriell fortsatt å øke i 2023. Siden 2010 har eksporten av forsvarsmateriell fra Norge økt med over 50 %. Som følge av kontrakter inngått løpet av året og økende leveranser på allerede inngåtte kontrakter, som f.eks. F-35, forventes eksporten av forsvarsmateriell å øke ytterligere i årene som kommer. Dette er helt i tråd med ambisjonene i den nasjonale forsvarsindustrielle strategien.

Eksport er en forutsetning for en nasjonal forsvarsindustri. Omfanget som anskaffes til Forsvaret er for lite til å sikre en rimelig avkastning på investeringene i utvikling og infrastruktur. Videre er det for lang tid (20–40 år) mellom hver gang Forsvaret anskaffer en type materiell eller system, til at det er mulig å opprettholde nasjonale teknologiske kompetansemiljøer som understøtter Forsvaret, uten at disse miljøene styrkes og videreutvikles gjennom eksport og/eller deltagelse i fjerne nasjonale samarbeidsprosjekter.

I tillegg kommer at eksportkunder bidrar til å finansiere videreutvikling og oppgraderinger av materiell som er utviklet for Forsvaret. På denne måten bidrar eksporten av forsvarsmateriell til å redusere levetidskostnadene for Forsvaret og til at systemene forblir relevante vesentlig lenger enn hva som hadde vært mulig dersom Forsvaret hadde vært eneste bruker.

Eksport av forsvarsmateriell bidrar også til å styrke forsvarsevnen til våre NATO-allierte og andre samarbeidspartnere og dermed også til trygghet og sikkerhet for nasjonen og befolkningen. I tillegg bidrar industrien vesentlig til verdiskapning, teknologiutvikling, vekst og arbeidsplasser i mange lokalsamfunn. «Spin-off» fra forsvarsindustrien skaper produkter og systemer med utbredt bruk i det sivile samfunnet og som også gir betydelige bidrag til nasjonal verdiskapning.

2.4.2. Eksportkontroll

Et stabilt og forutsigbart regime for eksportkontroll er en forutsetning for at norsk forsvarsindustri skal forbli en troverdig og pålitelig leverandør og partner

i det internasjonale markedet. Det norske regelverket for eksport av forsvarsmateriell er et av verdens strengeste. Det bidrar til å sikre legitimiteten og tilliten til forsvarsindustrien.

Gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer, og måten disse håndheves og praktiseres på, sikrer god kontroll med eksporten av forsvarsmateriell fra Norge. Utvikling, produksjon og markedsføring av forsvarsmateriell forutsetter langsiktig planlegging, og industrien er derfor tilfreds med at regjeringen ønsker å videreføre mest mulig stabilitet og forutsigbarhet basert på tydelige retningslinjer.

FSi følger derfor tett opp utviklingen og praktiseringen av eksportkontrollregimet for å bidra til at dette forblir forutsigbart. I løpet av året ga foreningen innspill til Stortingets behandling av den årlige stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell og deltok på åpen høring i Utenriks- og forsvarskomiteen på Stortinget.

På høringen la FSi legger stor vekt på viktigheten av et stabilt og forutsigbart regime for eksportkontroll. Den forverrede sikkerhetssituasjonen i Europa etter Russlands invasjon av Ukraina gjør at dette er enda viktigere enn før.

Når våre allierte nå skal styrke forsvaret, for å sikre alliansens evne til avskrekking og gjennomføring av militære operasjoner som svar på et eventuelt angrep, blir norsk forsvarsindustriens rolle som leverandør av forsvarsmateriell enda viktigere. Våre allierte har tillit til at norsk forsvarsindustri er en forutsigbar og pålitelig samarbeidspartner og leverandør.

Derfor er det svært viktig at Utenriks- og forsvarskomiteéns innstilling om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022 slår fast at det er bred politisk oppslutning om hovedlinjene i regjeringens politikk. Det betyr videreføring av et forutsigbart, stabilt og strengt eksportkontrollregime som sikrer at norsk forsvarsindustri kan fortsette veksten i det internasjonale markedet. Samtidig ivaretar regimet på en god måte behovet for å unngå at forsvarsmateriell fra Norge kommer på avveie.

Regelverket for kontroll med eksport av strategiske varer er i kontinuerlig utvikling både nasjonalt og internasjonalt. Økende flernasjonalt samarbeid og strategiske allianser mellom norsk og utenlandsk forsvarsindustri gjør at medlemsbedriftene i økende grad også eksponeres for andre nasjoners eksportkontrollregelverk som for eksempel det amerikanske ITAR regelverket. Det skaper behov for informasjon til medlemsbedriftene og gjør det nyttig å kunne utveksle informasjon og erfaringer på tvers av medlemsmassen.

2.4.2.1 Eksport til Ukraina

Leveranser av militært materiell fra Norge til Ukraina har så langt i hovedsak vært i form av donasjoner fra militære lagre og/eller leveranser fra industrien som har blitt donert av norske og/eller andre lands myndigheter. Ettersom krigen trekker ut i tid vil det i økende grad bli aktuelt for Ukraina å anskaffe materiell på kommersielle kontrakter direkte fra industrien. Det kommer hyppig forespørsler fra ukrainske myndigheter. Norge har siden 1959 ikke tillatt eksport av våpen eller forsvarsmateriell til land i krig, eller der krig truer. Det har derfor så langt ikke vært mulig for norske bedrifter å få innvilget lisens for eksport av forsvarsmateriell til Ukraina. FSi har gjennom 2023 vært i dialog med myndighetene om dette med sikte på å få til en ordning som gjør det mulig for norske bedrifter å besvare kommersielle forespørsler fra ukrainske myndigheter om kjøp av forsvarsmateriell. Mot slutten av året ble det fra myndighetene gitt uttrykk for at det ville komme på plass en ordning i løpet av kort tid.

2.4.2.2 Eksportkontrollutvalget

FSi sitt eksportkontrollutvalg er en viktig bidragsyter til foreningens arbeid. Utvalget bidrar med ekspertise og utredningskapasitet som er svært nyttig i dialogen med myndighetene og for støtter foreningens arbeid med å bidra til å øke medlemsbedriftenes kompetanse om eksportkontroll. Med støtte fra FSis administrasjon arrangerte utvalget et seminar om eksportkontroll i 2023.

2.4.3. Strategi for beskyttelse av norsk teknologi

I 2018 utarbeidet Forsvarsdepartementet en strategi for beskyttelse av norskutviklet teknologi. FSi følger opp implementeringen i dialog med FD og FMA. Som et ledd i implementeringen av strategien har FD iverksatt et arbeid for å oppdatere «Lov om forsvarsviktige oppfinnelser m.m.». Arbeidet var forventet slutført i 2021.

Et forslag til ny lov ble sendt på høring tidlig i 2023. FSi utarbeidet et omfattende høringsutspill til forslaget Det så langt ikke langt frem noen lovproposisjon.

2.5. EU

I løpet av 2023, parallelt med at krigen i Ukraina utspiller seg, skjer det en svært rask utvikling av EU som sikkerhets- og -forsvarspolitisk aktør i Europa. Det er lang tradisjon i EU for å videreutvikle unionen gjennom krisehåndtering. Også i 2023 har EU vedtatt flere nye initiativer på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området som er relevante for norsk forsvarsindustri.

- ASAP skal legge til rette for å øke produksjonskapasiteten i Europa For ammunisjon og missiler for på kort sikt å bedre kunne møte Ukrainas behov, på lenger sikt bygge opp igjen militære lagre og styre europeisk forsvarsevne. Programmet har en økonomisk ramme på €800 millioner. Høsten 2023 ble det kunngjort utlysninger av prosjekter og det var ved fristens utløp kommet inn seks søknader fra norske bedrifter.
- EDIRPA er et kortsiktig EU- instrument (forordning), med en økonomisk ramme på € 300 millioner over to år (2023–25), for å styrke forsvarsindustrielle kapasiteter gjennom å incentivere medlemsstater til å gjennomføre felles anskaffelser. Utlysninger kommer i 2024.

EU har på kort tid utviklet seg til en svært viktig aktør i det europeiske forsvarsmarkedet. Dette er helt i tråd med ambisjonene som ble lagt frem i den globale strategien og Defence Action Plan i 2016 og som ble fulgt opp i unionens strategiske kompass i 2022. Krigen i Ukraina skaper et nytt og større mulighetsrom

for å realisere disse ambisjonene som også gjennomføringen av allerede etablerte tiltak som det Europeiske forsvarsfondet er en del av.

Utviklingen i EU skaper store muligheter for norsk forsvarsindustri til å delta i europeiske samarbeidsprosjekter, og for samarbeid med europeiske forsvarsleverandører. Norsk deltagelse i EUs programmer er avgjørende for norsk forsvarsindustri's markedsadgang i Europa i tiden fremover.

I september annonserte EU-kommisjonen at den planlegger å legge frem en europeisk forsvarsindustristrategi og, som et verktøy for å gjennomføre strategien, en forordning om et europeisk forsvarsindustriprogram tidlig i 2024.

2.5.1. Det Europeiske Forsvarsfondet (EDF)

Som et resultat av forhandlingene i Stortinget om langtidsplanen for Forsvaret høsten 2020 vedtok Stortinget at Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet fra 2021. Det innebærer at Norge bidrar med nærmere 2 milliarder kroner til EDF i perioden 2021–2027. Fondets samlede økonomiske ramme om lag 80 milliarder kroner. Norske bedrifter og forskningsmiljøer kan delta i EDF finansierte prosjekter på lik linje med bedrifter og forskningsmiljøer i EUs medlemsland.

Det europeiske forsvarsmarkedet er svært viktig for forsvarsindustrien. Virksomheter helt eller delvis kontrollert av forsvarsleverandører med hovedkvarter i Norge har om lag 5000 ansatte i EU. Disse virksomhetene omsetter for nærmere 1 mrd EUR pr. år.

Mer enn 30 % av eksporten av forsvarsmateriell fra Norge går til EU.

Gjennom 2023 har FSi kontinuerlig vært i dialog med Forsvarsdepartementet, Den norske EU-delegasjonen i Brussel og EU om norsk deltagelse i fondet. Resultatene av evalueringen av de to første rundene med prosjektutlysninger i EDF (2021 og 2022) er svært gode for Norge. EU-kommisjonen har så langt (2021 og 2022) tildelt om lag 23 milliarder kroner til 102 europeiske samarbeidsprosjekter. Ca. 1 milliard kroner tilfaller norske virksomheter som har deltatt i 17 konsortier i 2021 og 20 i 2022.

Det norske bidraget til programmet er om lag 300 millioner kroner pr. år. Det innebærer at norske virksomheter allerede i de to første arbeidsprogrammene under EDF sikret seg finansiering fra EU som overstiger Norges bidrag med mer enn 40 %. Dette er et svært godt resultat som viser at norske virksomheter er konkurransedyktige og besitter attraktiv teknologi og kompetanse. Tildelingene fordelte seg med 16 % til instituttsektoren og 84 % til industrien. Til sammen er 24 bedrifter og 4 virksomheter i instituttsektoren med i konsortier som har fått sine søknader akseptert av Kommisjonen.

Tett samarbeid og dialog mellom virksomhetene og Forsvarsdepartementet, som forvalter EDF i Norge, er helt avgjørende for å oppnå det svært gode resultatet. Dette viser også viktigheten av at Forsvarssektoren satser på forskning og utvikling slik at nasjonal medfinansiering til prosjektene er tilgjengelig. Dette er helt avgjørende for å legge til rette for norsk industrideltagelse i EDF og det er en forutsetning at disse bevilgningene minst opprettholdes på nåværende nivå for å sikre at Norges bidrag til EDF også i årene som kommer skal komme norske virksomheter til gode.

Resultatet av tildelingene viser at både små og store norske bedrifter kan hevde seg i konkurransen om midlene i EDF. Dette er viktig fordi det gjør det mulig for norsk industri å delta i konsortier som skal utvikle teknologi som kommer til å bli benyttet i fremtidige europeiske materiellsamarbeidsprosjekter. Gjennom å delta i EDF bereder bedriftene grunnen for å komme med i slike prosjekter, etablerer samarbeidsrelasjoner med ledende europeiske forsvarsleverandører og forenkler markedsadgangen til det europeiske markedet som i utgangspunktet er svært vanskelig tilgjengelig. For Forsvarssektoren betyr dette at dersom Norge i fremtiden velger å anskaffe materiell som inneholder teknologi utviklet i EDF prosjekter der norsk industri deltar, så er kompetanse og teknologiforståelse lett tilgjengelig fra nasjonale aktører.

Det er arbeidskrevende å legge til rette for norsk industris deltagelse i EDF og etterhver andre EU-programmer på

forsvarsindustriområdet. Dette gjelder ikke minst i Brussel der det er viktig å være i forkant av de formelle prosessene og å søke samarbeid med andre nasjoner og deres industri. På denne bakgrunn har FD, Innovasjon Norge og FSi blitt enige om å samfinansiere en stilling som forsvarsindustriråd ved den norske EU-delegasjonen som ble opprettet i juli 2022. Forsvarsindustriråden skal i samarbeid med forsvarsindustrien, Innovasjon Norge samt nasjonale og internasjonale myndigheter bidra til at norske bedrifter proaktivt utnytter mulighetene gjennom European Defence Fund og utvikler tilgangen til forsvarsmarkedene i Europa.

Organisering av det europeiske forsvarsfondet innebærer at det er identifisert et antall formelle roller som skal ivaretas på nasjonalt nivå. En av disse er funksjonen som nasjonalt kontaktpunkt for EDF (National Focal Point). Denne ivaretas av Forsvarsdepartementet. I tillegg til National Focal Point skal det også være et alternativt kontaktpunkt (Alternate National Focal Point). FSi er oppnevnt av Forsvarsdepartementet til å ivareta denne rollen.

I forlengelsen av INFO/ERFA-konferansen 2023 gjennomførte FSi, i samarbeid med FD og SINTEF en «EDF info day» med deltagelse fra EU-kommisjonen.

2.6. BÆREKRAFT

Bærekraftsutfordringen har fått stor oppmerksomhet og høy prioritet hos alle de største europeiske forsvarsleverandørene. Som følge av dette har også den europeiske foreningen, ASD, engasjert seg tungt i saken. Det har lyktes å få gehør for problemstillingen helt til topps i EU-kommisjonen og i flere av de store medlemslandene i EU. Problemstillingen er derfor i ferd med å dreie fra å være en bekymring knyttet til mulige regulatoriske tiltak til en informasjons-/omdømmeutfordring som det arbeides intensivt med i regi av ASD. FSi har deltatt aktivt i dette arbeidet og bidrar til arbeidet i ASD og koordinering med de nordiske foreningene.

For å styrke foreningens muligheter til å ta en aktiv rolle i å implementere

FOTO | Adobe Stock

bærekraftsdimensjonen hos medlemsbedriftene og påvirke videre utviklingen av politikk og reguleringer på området, har FSI etablert et Bærekraftsutvalg som består av representanter fra medlemsbedriftene med støtte fra FSi sin administrasjon. I løpet 2023 planla og arrangerte utvalget et bærekraftseminar. Utvalget utarbeidet og publiserte også en veileder for bærekraft som støtte til medlemsbedrifter som skal etablere rutiner og systemer for å følge opp forventninger, reguleringer og rapporteringskrav på bærekraftsområdet. Utvalget har løpende dialog og samarbeid med Forsvarsmateriell (FMA).

2.7. NYE KAMPFLY

Så langt er det inngått kontrakter om leveranser til F-35 programmet fra norsk industri til en verdi av over 12 milliarder kroner. I løpet av 2023 økte beløpet ytterligere da det ble inngått nye flerårige kontrakter med norske bedrifter.

Norsk industri har fått en sterk posisjon i programmet og viser at den kan møte krav til kost og kvalitet over tid. Det er fortsatt usikkert hvor stort omfang leveransene til produksjonsprogrammet kan få, derfor er de nasjonale utviklingsprosjektene for ny ammunisjon til flyet, APEX, og nytt missil for overflate- og landmålskapasitet, Joint Strike Missile (JSM) helt avgjørende for at kampfly-anskaffelsen skal bli en industriell suksess.

Det er først når APEX og JSM realiseres at det vil være mulig å nå de industrielle ambisjonene som er lagt til grunn for kampfly-prosjektet, også når det gjelder å bringe små og mellomstore bedrifter inn i prosjektet.

Oppbyggingen av et depot for vedlikehold av F-135 motoren på Rygge fortsatte i 2023. Depotet er et av til sammen fem slike i verden. Aktiviteten forventes å øke ytterligere i 2024.

I juni ble det klart at det også blir etablert et depot på Rygge som skal utføre fremtidig vedlikehold, oppgraderinger, modifikasjoner og forbedringer av F-35 gjennom hele flyets levetid. Kongsberg investerer om lag 500 millioner kroner i det nye depotet, som vil være en del av det globale vedlikeholdssystemet

og bidra til styrket nasjonal kapasitet og økt operativ tilgjengelighet for den norske F-35-flåten. Depotet skal stå ferdig i andre halvdel av 2025.

2.8. NYE UBÅTER

Sommeren 2021 ble det inngått kontrakt med den tyske leverandøren om anskaffelse av 6 U212CD, fire til Norge og to til Tyskland.

Ubåt-anskaffelsen er en unik strategisk mulighet for norsk industri. Prosjektet er det nest største investeringsprosjektet i Forsvaret noen gang med en ramme på over 40 milliarder kroner. Ubåtene, som leveres fra ca 2030 har en forventet levetid på 30–40 år.

Som en del av kontrakten ble det inngått en forpliktende industrisamarbeidsavtale med leverandøren som tilsvarer omfanget av anskaffelsen. Avtalen sikrer betydelig norsk industriell deltagelse i utvikling og produksjon av ubåtene og et omfattende samarbeid om anskaffelse og videre utvikling av missiler. I tillegg påhviler det leverandøren en betydelig forpliktelse utover dette som gir muligheter for annen norsk industri både i forhold til samarbeid med den tyske leverandøren av ubåtene og underleverandørene og i forhold til markedsadgang for norsk forsvarmateriell i Tyskland. FSi har i 2023 fulgt opp dialogen med norske myndigheter, leverandøren og relevante utenlandske myndigheter om den industrielle dimensjonen i ubåtprogrammet.

Avtalene som er inngått legger til rette for langsiktig samarbeid mellom Norge og Tyskland som favner videre enn ubåter og de sikrer at også norske bedrifter som ikke leverer store komplekse forsvarssystemer kommer med i ubåtprosjektet og sikres markedsadgang i det tyske forsvarsmarkedet.

I november ble det kjent at regjeringen foreslår å igangsette og fullføre den innledende prosjekteringsfasen av utviklingen av SuperSonic Strike Missile (3SM) Tyrving, som etter planen være klart i 2035. Utviklingen av det nye missilet er et samarbeidsprosjekt mellom Norge og Tyskland og missilet er planlagt utplassert på marinefartøy i begge land. Prosjektet er forankret i samarbeidsavtalen mellom Norge og Tyskland i tilknytning til ubåtanskaffelsen.

Sent i 2022 ble «Støttegruppe UVB» reetablert med mål om å sikre deltakelse fra nasjonal industri i drift og vedlikehold av U212CD. Gruppen som har deltakelse fra nøkkelpersonell fra myndighetene, ledes av FD. Industrien er representert med FSi sitt programutvalg for sjøsystemer. På slutten av 2023 ble FSi og FD enige om å starte et tettere samarbeid med ubåtprosjektet i den hensikt å maksimere deltakelsen fra nasjonal industri i ubåtenes driftsfase.

2.9. FORSVARSRELATERT ROMVIRKSOMHET

Romteknologi er en viktig del av virksomheten til mange av FSis medlemsbedrifter og Forsvarets satsning på rombasert virksomhet kan derfor innebære nye forretningsmuligheter.

I tillegg pågår en hurtig utvikling av EUs rolle i det militære romdomenet som kan få stor betydning for både forsvars- og romindustrien i Norge. EU sin Action Plan on Synergies beskriver Kommisjonen ambisjoner for å koble sammen relevante EU-programmer innenfor sivil og militært romdomene slik som Galileo, Copernicus, Horizon Europe, EDF m.fl.

I 2023 har FSi hatt oppmerksomhet rettet mot norske myndigheters oppfølging av norske interesser forbundet med EUs arbeid med å få på plass forordningen om fremtidig sikker satellittbasert kommunikasjonsinfrastruktur (Secure Connectivity/IRIS2), herunder særlig betydningen dette har for norsk forsvars- og romindustri. De negative konsekvensene er om mulig enda større for norske myndigheters fremtidige muligheter til å kunne samhandle på en sikker måte med EU og EUs medlemsland, bl.a. for å sikre stabile og forutsigbare leveranser av energi til Europa. Arbeidet med å få på plass en avtale med EU har vist

seg tidkrevende og det forventes nå at en avtale tidligst vil være på plass en gang i 2025. Det innebærer at norsk industri ikke får muligheten til å delta i industrikonsortiet som skal levere første del av løsningen.

Forsvaret øker sin satsing på romkapasiteter. FSis utvalg for militært romdomene følger denne utviklingen. Utvalget skal legge til rette for at FSi skal kunne være en samarbeidspartner med Forsvaret og støtte opp om medlemsbedriftenes interesser på dette området.

Utvalget består av representanter fra FSi sine medlemsbedrifter og støttes av FSi sin administrasjon. Utvalget skal støtte FSi i dialogen med forsvarssektoren om industrielle muligheter i tilknytning til Forsvarets satsing i rommet og bidra til å formidle informasjon om norsk industris kompetanse, teknologi og produkter som kan ha relevant anvendelse i det militære romdomenet.

I 2023 planla og gjennomførte utvalget et seminar om forsvarsrelatert romvirksomhet i samarbeide med Norsk Industriforum for Romvirksomhet (NIFRO). NATO utvider sitt fokus på romkapasiteter, og opprettet i 2023 NATO Space Industry Network (NIAG Space Net) som et konsultasjonsforum med industrien som vil fungere under NATO Industrial Advisory Group, NIAG.

2.10. INTERNASJONALT SAMARBEID

Internasjonalt samarbeid er en stadig viktigere del av foreningens virksomhet. Samarbeidet foregår innen forskjellige rammer: Bilateralt, nordisk, europeisk og i NATO.

2.10.1. Bilateralt samarbeid

FSi samarbeider tett med våre søsterorganisasjoner i Norden, UK og Tyskland og har dialog med en rekke europeiske foreninger gjennom et uformelt dialogforum bestående av foreningene i de mindre europeiske nasjonene (Less bigger nations).

I 2023 ble det gjennomført bilaterale forsvarsindustrieminarer med Storbritannia i Bergen, og med Spania i Oslo i juni. I forbindelse med offisielt besøk av kongeparet til Danmark juni gjennomførte FSi i samarbeid med FD, Innovasjon Norge og den danske forsvarsindustriforeningen et industriseminar i Aalborg. I november var Kronprinsparet på offisielt besøk til Tyskland. I den forbindelse ble det gjennomført et forsvarsindustrieminar i Munchen i samarbeid med Innovasjon Norge og den tyske forsvarsindustriforeningen (BDSV).

2.10.2. NATO/NATO Industrial Advisory Group (NIAG)

NIAG gir råd og formidler industriens synspunkter i saker som er på den politiske agendaen i alliansen. Krigen i Ukraina og alliansens satsinger på innovasjonsprogrammer har i betydelig grad ført til økt oppmerksomhet om komiteens arbeid. På oppdrag fra alliansens materielldirektører leverte NIAG våren 2023 en rapport som kartla flaskehalsen i anskaffelsesprosesser, produksjonsapparat og forsyningskjeder som er til hinder for raskt å kunne reetablere og styrke alliansens kapabiliteter i lys av krigen i Ukraina.

Rapporten fra NIAG var et viktig bidrag til å utarbeide Defence Production Action Plan (DPAP) som ble vedtatt av alliansens stats- og regjeringssjefer på toppmøtet i Vilnius i juli 2023. For å følge opp og styre gjennomføringen av planen har NATO etablert Defence Industrial Production Board (DIPB). For å støtte DIPB har NIAG etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra medlemsnasjonenes forsvarsindustri. Representanter fra tre norske bedrifter deltar i denne gruppen.

Arbeidet med etableringen av Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic (DIANA) og et innovasjonsfond ble videreført

i 2023. DIANA skal legge til rette for hurtig implementering av dual-use teknologi som svar på operative utfordringer allierte styrker står overfor. Fondet skal gjøre det mulig for NATO å ta en rolle i finansieringen av industrielle aktører som besitter teknologi og kompetansen som er av stor viktighet for alliansen bl.a. for å sikre kapitaltilførsel og/eller kontroll med eierskap, teknologi eller rettigheter.

De første utlysningene i DIANA ble publisert våren 2023. Det kom inn om lag 1400 søknader. 40 av disse ble akseptert, 2 fra norske bedrifter. Bedriftene som ble akseptert går gjennom et 12 måneders program for å avklare potensialet for militær anvendelse av teknologien de har foreslått. Deretter gjøres ytterligere et nedvalg til 3-5 bedrifter som blir fulgt opp videre gjennom en periode på ytterligere 12 måneder.

Den prosjektrettede virksomheten videreføres gjennom NATO-finansierte studier der norske bedrifter deltar etter behov og interesse. Formålet med arbeidet er å legge til rette for etablering av flernasjonale prosjekter og å ta frem underlag for fremtidige NATO standarder (STANAGS).

2.10.3. Aerospace, Space and Defence

ASD spiller en stadig viktigere rolle i arbeidet med å styrke forsvarsindustriens rammebetingelser på europeisk nivå. FSi følger arbeidet gjennom direkte representasjon i ASD, som medlem i en av ASDs operative enheter, Defence Business Unit.

Kongsberg Defence and Aerospace er siden 2019 etablert med eget kontor i Brussel og direkte medlem av ASD. FSi har god dialog med Kongsberg i Brussel for å utveksle informasjon og koordinere innspill.

Det er også et godt samarbeid mellom de nordiske foreningene om det som skjer i ASD for å avklare felles posisjoner og å holde hverandre løpende oppdatert.

ASD har i 2023 konsentrert sitt arbeid på forsvarsindustriområdet mot EUs nye initiativer, herunder ASAP, EDIRPA og det europeiske forsvarsfondet. EUs varslede

forsvarsindustristrategi har fått stor oppmerksomhet og ASD har levert en rekke innspill til Kommisjonen om dette. Strategien forventes å bli svært viktig for europeisk forsvarsindustri sine rammebetingelser i årene fremover. Bærekraft er et annet tema som får stor oppmerksomhet og har, arbeid med retningslinjer for bærekraftige investeringer og finansiering, Europas behov for å etablere en selvstendig og uavhengig forsvarsindustri, eksportkontroll, utviklingen i og dialogen med NATO.

2.10.4. Nordisk samarbeid

Dialogen mellom de nordiske foreningene ble videreutviklet. Arbeidet innenfor rammen av samarbeidsavtalen mellom de nordiske forsvarsindustriforeningene, som ble inngått i november 2012, ble videreført og styrket i 2023.

Blant annet utformes det felles nordiske posisjoner som innspill til prosessene som pågår i EU for å styrke unionens rolle på forsvarsområdet, som bl.a. EDF og i den europeiske foreningen, ASD. I desember gjennomførte de nordiske foreningene et felles møte med EU-kommisjonen der vi la frem vårt syn på en europeisk forsvarsindustristrategi og ga konkrete innspill til strategien.

Krigen i Ukraina og Sverige og Finlands medlemskap i NATO, har gjort det mer aktuelt å se nærmere på mulighetene for å styrke det nordiske samarbeidet også på forsvarsmateriell og industriområdet. FSI, i samarbeid med de nordiske foreningene, gir innspill dette arbeidet bl.a. om forsyningsikkerhet og deltok på et møte med de nordiske materielldirektørene i mars der muligheter og utfordringer i forhold til nordisk samarbeid på forsvarsindustriområdet ble diskutert i lys av behovene for rask å kunne øke produksjonskapasiteten i nordisk forsvarsindustri.

2.10.5. Northern Naval Shipbuilding Cooperation (NSSC)

Siden 2021 har det pågått sonderinger mellom seks nasjoner (Danmark, Finland, Nederland, Norge, Sverige og Tyskland) om å etablere et samarbeid for på lang sikt å kunne opprettholde industriell kapasitet til å designe, bygge, drifte og vedlikeholde

større marinefartøyer i Nord-Europa. Så langt har arbeidet involvert bedrifter innenfor områdene krigføring på havbunnen, modulær skipsdesign og innovative fremdriftssystemer. Under ledelse av Nederland ble arbeidet videreført i 2023. I desember undertegnet, Danmark, Finland, Nederland, Norge, Sverige og Tyskland en samarbeidsavtale på materiellnivå som ramme for å styrke og utvide samarbeidet. Avtalen legger opp til tett koordinering og dialog med industrien og forsvarsindustriforeningene.

2.11. SMB

SMB-utvalget arbeider for at Forsvaret skal få tilgang til og utnytte den teknologiske spisskompetansen og innovasjonsevnen som SMB-ene representerer. I en tid hvor den teknologiske utviklingen går stadig raskere, og global teknologisk konkurranse og innovasjon er på alle nasjoners forsvarsagenda, er det mer enn noen gang viktig med bevissthet om og strategi for hvordan Forsvaret kan utnytte spisskompetansen og innovasjonsevnen som SMBene har. Det ligger et uutnyttet potensial i Forsvarets utviklings- og anskaffelsesprosjekter som kan styrke samarbeidet mellom de store norske forsvarsbedriftene og SMBer, og til å involvere og videreutvikle teknologisk innovative og produksjons-SMBer i enda større grad enn i dag.

Flere teknologi-SMBer erfarer at det er begrenset forståelse og manglende strategi i forsvarssektoren for å nyttiggjøre seg innovasjon og løsninger til teknologi-SMBene. De etterspør mer aktivt samarbeid med de store norske forsvarsbedriftene, og demonstrerer stadig oftere at veien til suksess er enklere og kortere for eksport til utlandet enn for salg i Norge.

I forsvarsbudsjettet for 2023 ble tilskuddsordningen til FOU-prosjekter med Forsvarsektoren redusert fra 125 mill. kroner til 75 mill. kroner. FSI har gjennom 2023 fulgt opp denne saken og i Statsbudsjettet for 2024 øker regjeringen tilskuddsordningen fra 75 til 105 millioner kroner. Det er positivt at regjeringen foreslår å delvis reversere kuttet på 50 millioner kroner i fjorårets budsjett. Det er imidlertid vanskelig å se at denne økningen innebærer en satsing på Forskning og utvikling da omfanget fortsatt ligger

betydelig under nivået for 2022. Forsvarets forskningsinstitutt sin statistikk som beskriver utviklingen i norsk forsvarsindustri viser en betydelig reduksjon i investeringene i forskning og utvikling de siste årene. Skal Norge også i fremtiden ha en forsvarsindustri som kan utvikle og levere kosteffektive systemer og produkter som blir hylleware i NATO må satsingen på forskning og utvikling styrkes ytterligere.

SMB utvalget har utarbeidet anbefalinger for at Forsvaret tar i bruk innovative teknologiske løsninger fra teknologi SMBer.

2.12 INFORMASJONS AKTIVITETER

På oppdrag fra FSi utarbeidet Menon Economics en ringvirkingsanalyse av norsk forsvarsindustri. Analysen viser at næringen i 2021 hadde en verdiskaping på over 14 milliarder kroner og bidro til mer enn 14 000 arbeidsplasser i store og små bedrifter i hele landet.

Videre fremgår det av rapporten at:

- Statens direkte inntekter fra næringen beløp seg til over fire milliarder kroner i 2021 og overstiger statens kjøp fra forsvarsindustrien.
- Utviklingen i næringens verdiskaping har vært høyere enn i de fleste sammenlignbare næringer, og har vokst raskere enn fastlandsøkonomien, noe som betyr at den har blitt en større andel av norsk fastlandsøkonomi.
- Utsiktene for videre vekst i industrien er gode, drevet av blant annet økte europeiske forsvarsinvesteringer.
- Med ringvirkninger inkludert, la næringen grunnlag for 14 000 arbeidsplasser i 2021. Størst sysselsettingseffekt er i Viken (6000 arbeidsplasser) og Innlandet (2000 arbeidsplasser).

I forbindelse med lanseringen av rapporten arrangerte FSi et frokostseminar i Oslo Militære Samfund i februar.

Foreningen har i løpet av året bidratt med forelesning på Sjefskurset på Forsvarets Høgskole og på samling for nytilsatte i Forsvarsmateriell.

På årets utgave av Arendalsuka gjennomførte FSi to arrangementer om maritim satsning og industriens rolle i fremtidens forsvar.

I august arrangerte FSi leverandørseminar og utstilling på Akershus festning med rekord i antall besøkende. Nærmere 1000 deltagere og besøkene deltok.

I løpet av høsten gjennomførte Opinion på oppdrag fra Folk og Forsvar en opinionsundersøkelse om befolkningens holdning til Forsvaret og til forsvarsindustrien som FSi bidro til.

FSIs nettsider og nyhetsbrev brukes aktivt for å gi informasjon til medlemmene og for å formidle informasjon om foreningen og bransjen til et bredere publikum. FSIs nyhetsbrev fikk flere nye abonnenter i 2023. Nyhetsbrevet er en effektiv måte for å nå mange relevante organisasjoner, interessegrupper og enkeltpersoner.

Samarbeidet med FFI og Forsvarsdepartementet om å utarbeide statistikk for norsk forsvarsindustri fortsatte i 2023.

FSIs aktiviteter på sosiale medier, slik som Facebook, Twitter og LinkedIn, ble videreført i løpet av året.

2.13. SAMARBEIDSPARTNERE

2.13.1. Innovasjon Norge

I løpet av 2023 har FSi videreført samarbeidet med Innovasjon Norge. I samarbeid med Forsvarsdepartementet og Innovasjon Norge samfinansierer FSi en, stilling som forsvarsindustriråd ved den norske delegasjonen til EU i Brussel. Forsvarsindustriråden skal tilrettelegge for at norsk forsvarsindustri sine fortetningsmuligheter i EDF og andre EU-programmer som er relevante på forsvarsområdet styrkes og være en rådgiver norske forsvarsbedrifter som trenger veiledning for å orientere seg i EU-systemet.

Befolkningens holdning til Forsvaret og til forsvarsindustrien

8 av 10 er enig i at norsk forsvarsindustri er viktig for nasjonal verdiskaping, teknologiutvikling og arbeidsplasser

3 av 4 synes det er viktig at vi har en nasjonal forsvarsindustri.

Kilde: Opinion / Folk og Forsvar, oktober 2023.

Samarbeidet om stillingen som forsvarsindustriråd i Washington DC ble videreført i 2023.

I løpet av året ble det besluttet å etablere en lokal stilling som forsvarsindustriråd i Australia som skal finansieres av Innovasjon Norge og FD.

2.13.2. Norsk Industriforum for Romvirksomhet (NIFRO)

Samarbeidet med NIFRO ble videreutviklet og styrket gjennom 2023. NIFRO og FSi gjennomførte et felles romseminar 22 mars i 2023 – «Hvordan sikre nasjonale romkapasiteter».

2.14. ORGANISASJON OG ADMINISTRASJON

FSis organisasjon vil bli kontinuerlig utviklet for å være best mulig i stand til å ivareta oppgavene. Det er ikke gjort endringer i administrasjonens bemanning i 2023. Administrasjonen utgjør 3,8 faste årsverk som støttes med tjenester levert av NHO sentralt for bl.a. regnskap, økonomi, IT, HR og kontorer.

A large, white, sans-serif number '3' is centered in the lower half of the image. The background is a scenic landscape featuring a foreground of brown, rocky terrain with patches of snow. In the middle ground, there are several small, shallow ponds or streams. The background consists of a vast valley with dense green forests, a winding river, and distant mountains with snow-capped peaks under a clear sky. A decorative horizontal line of small white dashes is visible near the top of the image.

Plan for 2024

Plan for 2024

I løpet av 2024 vil Stortinget behandle og vedta ny Langtidsplan for Forsvaret. Planen forventes å innebære den største satsningen på Forsvaret siden 2. verdenskrig. Det er signalisert betydelig økte investeringer i Forsvarssektoren. Det ligger også an til at planen vil medføre økt satsning på nasjonal beredskap og forsyningssikkerhet. Forsvarsdepartementet har varslet at langtidsplanen vil inneholde en oppdatering av den nasjonale forsvarsindustrielle strategien. Oppfølging av behandlingen av Langtidsplanen og gjennomføringen av den forsvarsindustrielle strategien blir en høyt prioritert oppgave i 2024.

Behovene for å anskaffe materiell for å støtte Ukraina øker raskt, bl.a. som følge av at donornasjonenes lagerbeholdninger er i ferd med å nå et minimumsnivå. Samtidig er de fleste allierte nasjoner er også i full gang med å styrke Forsvaret. Krigen i Ukraina har ført til en varig endret sikkerhetssituasjon og et varig endret internasjonalt marked for forsvarsmateriell. Det kommer til å fortsette å prege foreningens arbeid i 2024.

Gjennom dialog med nasjonale myndigheter og medlemsbedriftene skal FSi bidra til at myndighetene i størst mulig grad får dekket sitt behov for leveranser for å kunne videreføre donasjonene til Ukraina og til egne anskaffelser for å gjenanskaffe donert materiell og for å styrke Forsvaret.

3.1. MYNDIGHETSDIALOG – RAMMEBETINGELSER

Myndighetsdialogen videreføres i 2024 gjennom arbeidet i Forsvarsdepartementets

ulike fora for dialog og samarbeid med industrien: Høynivågruppen, Nasjonal kontaktgruppe og Støttegruppene for investeringsprogrammene. Dialogen med Forsvarsmateriell følges opp gjennom faste møter i FMA dialogforum.

I mai gjennomfører FSi INFO/ERFA- konferansen i samarbeid med Forsvarssektoren.

Dialogen med forsvarsgrenene videreutvikles og det planlegges gjennomført teknologidager med Cyberforsvaret på Jørstadmoen i mai og med Heimevernet på Dombås i august.

På vegne av FD planlegger og gjennomfører FSi Programkonferanser for Luftsystemer, Sjøsystemer INI og Landsystemer i 2024.

3.1.1. Gjennomføring og oppdatering av Nasjonal forsvarsindustriell strategi

FSi skal bidra til gjennomføringen av den nasjonale forsvarsindustrielle strategien. Det omfatter bl.a. løpende dialog med Forsvarsdepartementet og relevante aktører i forsvarsektoren om gjennomføring av de 32 konkrete tiltakene som skal iverksettes.

Det forventes at det kommer en oppdatering av den nasjonale forsvarsindustrielle strategien i Langtidsplanen for Forsvaret i form av et supplement til strategien som det var bred politisk oppslutning om i Stortinget ved behandlingen av Innst. 507 S (2020-2021) jfr. Meld 17 S (2020-2021). FSi er positiv til at strategien oppdateres slik at den tar hensyn til de omfattende varige endringene i den sikkerhetspolitiske situasjonen og det

internasjonale forsvarsmarkedet som følge av krigen i Ukraina. Det er imidlertid svært viktig at oppdateringen bidrar til økt forutsigbarhet for bedriftene. Det er en forutsetning for å kunne gjennomføre nødvendige investeringer i økt kapasitet i norsk forsvarsindustri.

FSi skal gi innspill arbeidet med å oppdatere strategien i dialogen med Forsvarsdepartementet, følge opp behandlingen i Stortinget og delta i gjennomføringen av strategien

Det tas sikte på, i samarbeid med FD, å arrangere et seminar om oppfølging av strategien og den kommende oppdateringen i januar 2024.

Forsvarsdepartementet sendte sent i 2023 ut utkast til revidert anskaffelsesregelverk for forsvarsektoren på høring. FSi skal avgi høringsuttalelse til regelverket i løpet av februar 2024.

3.1.2. Forsvarsindustrielle vurderinger/analyser

Gjennom arbeidet i investeringsprogrammenes støttegrupper vil FSi videreføre arbeidet med å gi innspill og kommentarer til forsvarsindustrielle vurderinger/analyser.

Arbeidet vil i betydelig grad involvere programutvalgene i FSi.

Forsvarsdepartementet har informert om at det er ønskelig å justere måten forsvarsindustrielle analyser/vurderinger gjennomføres på og har invitert FSI til en dialog om dette som foreningen vil delta i.

3.1.3. Eksportkontroll

Foreningen viderefører arbeidet med å følge opp utviklingen av eksportkontrollregimet og praktiseringen av dette. Det forventes at det blir aktuelt å gi innspill, og å delta på åpen høring i Stortinget, i forbindelse med behandlingen av den årlige Stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell.

Det er et økende behov for å legge til rette for at norske bedrifter skal kunne eksportere forsvarsmateriell direkte til Ukraina. Så langt har alle leveranser fra norsk industri vært i form av donasjoner fra norske eller andre nasjoners myndigheter. Det forventes at en ordning for godkjenning av eksportlisenser til Ukraina vil komme på plass. FSi skal videreføre dialogen med myndighetene om dette og formidle informasjon til medlemsbedriftene.

Regjeringen har besluttet å opprette en egen etat for sanksjoner og eksportkontroll fra 1. januar 2025. Foreningen vil følge opp dette og gi innspill til UD.

Eksportkontrollutvalget vil videreføre arbeidet, inkludert dialogen med relevante myndigheter og andre aktører på eksportkontrollområdet. Det vil bli gjennomført et eksportkontrollseminar i 2024.

3.2. POLITISK ARBEID

Forsvarsindustrien er helt avhengig av bred politisk støtte for å ha rammebetingelser som sikrer konkurransekraft hjemme og ute. Omfattende informasjonsvirksomhet

og dialog med politiske aktører er svært viktig for å sikre bredest mulig forståelse for forsvarsindustriens situasjon og oppslutning om gjennomføringen av den forsvarsindustrielle strategien. Det er viktig at de politiske partiene, interessegrupper og andre organisasjoner med sammenfallende interesser, er godt kjent med norsk forsvarsindustri og hva industrien betyr for forsvarsevne, verdiskapning, arbeidsplasser og industriell utvikling.

Det er mange saker på den politiske agendaen i 2024 som det er viktig at FSi engasjerer seg i.

Proposisjonen om Langtidsplanen for Forsvaret blir en viktigste saken i 2024. Det kommer også en Totalberedskapsmelding som forventes å inneholde forslag til tiltak som kan få stor betydning for Forsvarsindustrien.

Proposisjonen om investeringer i Forsvaret er ventet i mars og som vanlig blir revidert nasjonalbudsjett og statsbudsjettet lagt frem i h.h.v. mai og oktober.

Den årlige stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell forventes lagt frem i første halvår.

FSi vil gi innspill til behandlingen av disse dokumentene og delta på høringer i Stortinget, dersom det er aktuelt.

Det forventes ytterligere ekstraordinære tiltak som følge av krigen i Ukraina som kan få betydning for forsvarsindustrien og som vil kreve dialog både med politikere og myndighetene. Dette gjelder særlig i forhold til behovet for å øke produksjonskapasiteten i norsk forsvarsindustri og økt satsning på Forskning og utvikling.

Det blir svært viktig å følge, og å gi innspill til, alle disse politiske prosessene for å bidra til å sikre at forsvarsindustriens rammebetingelser utvikler seg på en måte som industrien er tjent med. Dialogen med politiske partier og interesseorganisasjoner skal derfor videreføres i 2024. Det er også svært viktig å formidle informasjon og kunnskap om forsvarsindustrien til aktører og opinionsdannere som kan bidra til å styrke forsvarsindustriens ramme- betingelser.

3.3. EU

EU har i løpet av kort tid etablert seg som en viktig og innflytelsesrik aktør i det europeiske forsvarsmarkedet. Dette får i økende grad betydning for norsk forsvarsindustri sine rammebetingelser og det åpner nye muligheter for norske bedrifter til å delta i EU-finansierte prosjekter som Norge får adgang til gjennom EØS-avtalen.

EU-kommisjonen har varslet at den tidlig i 2024 vil legge frem en europeisk forsvarsindustristrategi (EDIS) og et forslag til en forordning som etablerer et europeisk forsvarsindustriprogram (EDIP) for å gjennomføre strategien. Programmet forventes å omfatte en rekke konkrete tiltak for å stimulere til styrket forsvarsmateriell- og industrisamarbeid i Europa, inkludert økonomiske incentiver for å motivere både industrien og medlemstatene til å samarbeide mer og tettere. I lys av at Norge gjennom EØS-avtalen deltar i de øvrige EU-programmene på forsvarsindustriområdet antas det at forordningen vil bli EØS-relevant slik at Norge kan slutte seg til programmet når det er vedtatt i EU.

Norges og norsk forsvarsindustriens posisjon og fremtidige markedsadgang i Europa vil med stor grad av sannsynlighet avhenge av norsk deltagelse i EDIP, bl.a. fordi programmet etter alt å dømme vil inneholde rammer og juridiske og finansielle instrumenter som vil gi konkurransefortrinn for virksomheter etablert i nasjoner som deltar i EDIP. I tillegg må det forventes at EDIP vil legge opp til at det etableres prosjekter innenfor rammen av programmet som har som formål å omsette resultatene fra forsknings og utviklingsprosjekter i EDF til produkter og systemer. Faller Norge på utsiden av EDIP vil det kunne innebære at norske bedrifter som deltar i EDF-prosjekter mister muligheten til å delta i industrialiseringen av resultatene

FSi vil følge opp og bidra til å styrke norsk forsvarsindustri sine muligheter innenfor EUs initiativer, særlig for å sikre norsk deltagelse i EDIP. Det gjøres gjennom en tett dialog med relevante nasjonale aktører bl.a. politiske myndigheter, Forsvarsektoren, EU-delegasjonen i Brussel og institusjonene i Brussel, enten direkte, eller gjennom den europeiske forsvarsindustriforeningen, ASD.

FOTO | Johanne Søstuen / Forsvaret

Det forventes at et arbeidsprogram for EDF for 2024 vil foreligge i løpet av 1. kvartal. Umiddelbart etter at programmet er publisert, vil det bli kunngjort utlysninger der norske virksomheter med samarbeidspartnere i andre EØS-land kan søke om tilskudd til forsknings- og utviklingsprosjekter på forsvarsområdet. Det kommer også en oppdatert flerårig plan for å forberede industrien på kommende arbeidsprogram og utlysninger. FSi skal bidra til å formidle informasjon om EDF og gi innspill til FD i arbeidet med å etablere nye EDF-prosjekter. FSi er oppnevnt som Alternate National Focal Point for EDF og deltar på møtene med EU-delegasjonen i dette forumet.

En forutsetning for at et prosjekt skal kunne finansieres med midler fra EDF er at minst tre bedrifter fra minst tre nasjoner

deltar. Det betyr at det er viktig å tidlig identifisere relevante prosjektmuligheter og hvilke nasjoner det ligger til rette for at Norge kan samarbeide med. Den bilaterale myndighetsdialogen mellom Norge og andre EØS-land er i denne sammenhengen svært viktig. Tilsvarende blir det også viktig å legge til rette for å identifisere mulige industrielle samarbeidspartnere for norske bedrifter.

FSi vil gi innspill til myndighetene og bidra til å legge til rette for å identifisere samarbeidsmuligheter mellom norske virksomheter og virksomheter i andre EØS-land, f.eks. gjennom dialogen med søsterorganisasjoner i aktuelle samarbeidsnasjoner og europeiske forsvarsleverandører. Norges deltagelse i EDF betyr også at det er viktig å følge og

FOTO | Sondre Mosdal / Forsvaret

delta i relevante fora og aktiviteter i regi av EU og andre europeiske institusjoner og organisasjoner som Det europeiske forsvarsbyrået (EDA) og den europeiske foreningen for fly-, rom- og forsvars- industri (ASD). Herunder å samarbeide med aktører som har sammenfallende interesser som våre for å påvirke rammebetingelser, videre utvikling av det politiske og juridiske rammeverket for EDF og implementeringen av fondet.

FSi skal bidra til at norsk forsvarsindustri får størst mulig utbytte av den norske deltagelsen i EDF. Det innebærer tett oppfølging mot norske myndigheter, relevante institusjoner i Brussel og europeiske søsterforeninger og europeiske forsvarsleverandører som søker konsortiepartnere i Norge m.fl.

I denne forbindelse planlegges det et promoteringsarrangement for EDF i tilknytning til INFO/ERFA konferansen i mai.

3.4. INTERNASJONAL FORRETNINGSUTVIKLING

FSi gjennomfører aktiviteter for å støtte medlemsbedriftens internasjonale forretning- utvikling. I denne forbindelse samarbeider foreningen med Innovasjon Norge (IN) som i økende grad engasjerer seg på forsvarsindus- triområdet. Det har i lang tid vært et etablert og velfungerende samarbeid mellom IN, FD og FSi om finansiering av en forsvarsindustriråd ved ambassaden i Washington DC. Det er også etablert en tilsvarende stilling ved EU-dele- gasjonen i Brussel. Begge disse videreføres i 2024. I tillegg er det enighet mellom FD og IN om at det, i løpet av året, skal etableres en lokal stilling i regi av IN i Australia for å under- støtte den økende tilstedeværelsen av norsk forsvarsindustri i det australske forsvars- markedet. FSi støtter dette arbeidet. IN bidrar også med økonomisk støtte til SMBer som deltar på internasjonale forsvarsutstillinger i regi av FSi.

3.4.1. Bilaterale seminarer

Det er bl.a. aktuelt å gjennomføre et arrangement med den britiske foreningen (ADS) i november og et arrangement i samarbeid med den franske foreningen høsten 2024. Det kan også bli aktuelt å gjennomføre andre bilaterale arrangementer i

forbindelse med bilaterale myndighetsmøter og næringslivsdelegasjoner i tilknytning til statsbesøk/offisielle besøk i 2024.

3.4.2. Forsvarsutstillinger

FSi planlegger å gjennomføre nasjonale paviljonger i 2024 på:

- ILA Berlin 2024, Berlin, GE
- Eurosatory 2024, Paris, FR
- Farnborough International Airshow 2024, Farnborough, UK
- MSPO 2024, Kielce, Polen
- Euronaval 2024, Paris, FR

3.5. INTERNASJONALT SAMARBEID

3.5.1. Bilateralt samarbeid

Samarbeidet med utenlandske søster- organisasjoner videreføres i 2024. Aktiviteter rettet mot USA, Tyskland, UK og de nordiske land prioriteres.

3.5.2. USA

SSamarbeidet med USA vil også i 2024 ha høyeste prioritet.

USA er det største og viktigste eksportmarkedet for norsk forsvarsindustri. Siden 2011 har eksporten av forsvars- materiell fra Norge til USA økt med om lag 100 %. Eksporten til USA er i størrelsesorden 3 milliarder kroner p.r. år. De store eksportkontraktene til USA sikrer kontinuerlig oppdrag til flere hundre små og mellomstore bedrifter i hele landet som er underleverandører til, og samarbeidspartnere med, bl.a. Kongsberg og NAMMO. Små og mellomstore bedrifter står for om lag 30 % av omsetningen i norsk forsvarsindustri. En betydelig del av dette er leveranser knyttet til eksport til USA.

Det arbeides kontinuerlig både fra myndig- hetene og industrien for å bedre ramme- betingelsene for norsk forsvarsindustri i USA og å posisjonere industrien som en integrert del av USAs nasjonale forsvarsteknologiske og industrielle base. Dette er et svært krevende og langsiktig arbeid som forutsetter

kontinuerlig dialog og påvirkning av politiske prosesser i USA og store amerikanske forsvarskonsern. Det krever tett koordinering mellom myndighetene og industrien og det forutsetter at tilstrekkelige ressurser er tilgjengelige.

Norsk forsvarsindustri utvikling i USA viser at arbeidet gir resultater, men det gjenstår fortsatt mye arbeid med å håndtere etablerte handelshindringer og anskaffelsesprosesser som ofte detaljstyres politisk. Derfor er det svært viktig at norske myndigheter bruker enhver anledning til å synliggjøre hvordan norsk forsvarsindustri bidrar til å styrke det amerikanske forsvaret, tilfører USA teknologi og kompetanse og skaper verdier og arbeidsplasser i USA.

Det er også svært viktig at markedsadgangen ikke hindres. Derfor er det avgjørende at norske myndigheter bruker enhver anledning til å minne om, og påpeke at, Norge gjennom bilaterale avtaler om forsvarsmateriell og -industrisamarbeid og forsyningsikkerhet, er unntatt fra «buy American» lovgivningen på forsvarsområdet. FSi vil videreføre dialogen med norske myndigheter for å bidra til at norsk forsvarsindustri sikres markedsadgang og best mulig rammebetingelser i det amerikanske forsvarsmarkedet.

Innenfor rammen av den bilaterale avtalen mellom USA og Norge om forsyningsikkerhet (Security of Supply arrangement), og adferds-koden (Code of Conduct), som er inngått mellom Forsvarsdepartementet og FSi, skal foreningen sammen med FD, NADIC og ambassaden i Washington D.C fortsette å bidra til å legge til rette for at norske bedrifter som har sluttet seg til koden styrker sine markedsmuligheter i USA.

Det planlegges å gjennomføre et seminar om det amerikanske anskaffelsesregelverket i Norge i 2024.

USA er i ferd med å innføre et regime for cybersikkerhet i leverandørkjeden (Cyber-security Maturity Model Certification (CMMC)). Aktiviteter og tiltak i forhold til dette vil bli vurdert etter hvert som det blir avklart når og hvordan regimet vil bli iverksatt overfor utenlandske leverandører. FSi skal følge

opp dette regimet og bidra til å formidle informasjon til medlemsbedrifter som er en del av leverandørkjeder som leverer til amerikanske myndigheter.

3.5.2.1. US – Norwegian American Defence and Homeland Security Industry Council (NADIC)

Det planlegges med en NADIC-paviljong på utstillingene SOF-week i Tampa i mai og AUSA i Washington DC i oktober. Den årlige norsk-amerikanske forsvars- og sikkerhetskonferansen i Washington DC, planlegges gjennomført for 10. gang i april.

Gjennom medlemskap og styre-representasjon i NADIC skal FSi aktivt bidra til å styrke samarbeidet og til å sikre norsk forsvarsindustri best mulige rammebetingelser i det amerikanske forsvarsmarkedet.

3.5.3. ASD

FSi viderefører medlemskapet i ASD. FSi følger arbeidet gjennom direkte representasjon i ASD, som medlem i en av ASDs operative enheter, Defence Business Unit.

Saker som er viktige for ASD i 2024 er:

Forsvarsindustriens posisjon og rolle i den videre utviklingen av den europeiske forsvars- dimensjonen. Gjennomføringen av den europeiske forsvarsindustristrategien (EDIS), og behandlingen av det europeiske forsvarsindustriprogrammet (EDIP) i de europeiske institusjonene vil stå øverst på agendaen. Dette er initiativer som er svært viktige for europeisk forsvarsindustri sine rammebetingelser i mange år fremover.

Kongsberg Defence and Aerospace er selvstendig bedriftsmedlem i ASD. FSis aktiviteter i ASD koordineres med Kongsbergs deltagere i ASD fora, og det pågår kontinuerlig informasjonsutveksling mellom de nordiske foreningene om det som skjer i ASD for å avklare felles posisjoner og å holde hverandre løpende oppdatert. Dette vil bli videreført i 2024.

3.5.4. NATO Industrial Advisory Group (NIAG)

FSi representerer Norge i NIAG i 2024 og koordinerer arbeidet som bl.a. omfatter

oppfølgingen av studievirksomheten. Norske bedrifter deltar, i forståelse med FSi og etter behov og interesse i disse studiene som delfinansieres av NATO. Arbeidet i NIAG videreføres i 2024.

Forsvarsindustriens betydning for alliansens forsvarsevne har fått fornyet relevans som følge av krigen i Ukraina. Som følge av dette får arbeidet i NIAG økende oppmerksomhet i NATO. Gruppen bidrar i økende grad med innspill til alliansens strategiske policydokumenter og involveres stadig mer i gjennomføringen av tiltak for å styrke forsvarsindustrien i NATO. Det innebærer bl.a at NIAG deltar i forberedelsene til NATOs toppmøte i juli i anledning alliansens 75-års jubileum, hvor det er aktuelt å gjennomføre et industriarrangement i tilknytning til møtet.

NIAG vil forbli involvert i arbeidet med å tilrettelegge for at medlemslandene kan videreføre donasjoner av materiell til Ukraina og reetablere egne beholdninger og lagre. NATO har vedtatt både en handlingsplan for å styrke forsvarsindustrien (DPAP) og etablert et styre (Defence Industrial Production Board (DIPB)) for å gjennomføre planen. Det er i denne forbindelse også etablert en rådgivende industrigruppe innenfor rammen av NIAG som skal støtte og gi innspill til arbeidet i DIPB. Tre norske bedrifter deltar i dette arbeidet som videreføres i 2024.

3.5.5. Northern Naval Capability Cooperaton (NNNC)

Høsten 2023 signerte Nederland, Tyskland, Danmark, Finland, Norge og Sverige en multilateral avtale (MOU) om samarbeid om utvikling av fremtidige maritime kapasiteter. Samarbeidet er en videreføring av et opprinnelig nederlandsk initiativ om å etablere Northern Naval Shipbulding Cooperation.

Arbeidet med å konkretisere innhold og etablere en styringsstruktur struktur for NNCC går videre under ledelse av Nederland. Det planlegges flere aktiviteter bl.a. demonstrasjoner og workshops med industrideltagelse i 2024.

I samråd med FD, vil FSi i løpet av året bidra til å avklare hvordan FSi og norsk industri skal forholde seg til dette samarbeidet.

3.5.6. Nordisk samarbeid

Dialogen mellom de nordiske foreningene og NORDEFECO vil bli videreført. Danmark har formannskapet i 2024.

Arbeidet innenfor rammen av samarbeidsavtalen mellom de nordiske forsvarsindustriforeningene, som ble inngått i november 2012, har fått økt aktualitet bl.a. som følge av at alle nasjonene nå deltar i EDF og Finland og Sveriges NATO-medlemsskap. Det er i økende grad behov for samarbeid mellom de nordiske foreningene og andre foreninger med sammenfallende interesser for å utøve innflytelse både i ASD og overfor andre aktører i Brussel. Arbeidet med å utforme felles nordiske posisjoner koordinert med andre foreninger med sammenfallende interesser vil bli videreført i 2024.

Det er økende interesse for å styrke dialogen mellom den nordiske industri-samarbeidsgruppen (JNDICG) og foraene for materiellsamarbeid i NORDEFECO. JNDICG vil, etter invitasjon, videreføre dialogen med de nordiske materielldirektørene og gi innspill til arbeidsgrupper i NORDEFECO når det er aktuelt. JNDICG har etablert dialog med arbeidsgruppen i NORDEFECO som vurderer nordiske samarbeidsmuligheter innenfor forsyningssikkerhet og vil fortsette å gi innspill dette arbeidet i 2024.

Norge, ved Forsvarsdepartementet skal være vert for Nordic Defence Industry Seminar i september 2024. FSi samarbeider med FD om program og gjennomføring og har rollen som teknisk arrangør.

3.6. NYE KAMPFLY

Etter hvert som F-35 programmet er kommet over i implementeringsfasen flyttes fokus til programmet for understøttelse og etter hvert videre utvikling av flyet. Det er fortsatt viktig at norske myndigheter bidrar til å holde oppmerksomheten oppe både hos amerikanske myndigheter om norsk industris rolle i programmet. Etter hvert som leveransene av fly til Norge nærmer seg slutten, blir det viktig å sikre norsk industri sin posisjon i programmet. Det innebærer bl.a. at norske leverandører til F-35 må komme med

etter hvert som systemet videreutvikles og i programmet for understøttelse av flyet.

I denne forbindelse kan et høynivåbesøk til de største leverandørene til F-35 programmet i USA bli aktuelt i løpet av 2024.

3.7. NYE UBÅTER

Etter at det ble inngått kontrakt om anskaffelse av nye ubåter med tilhørende industrisamarbeidsavtale sommeren 2021 er arbeidet over i en ny fase. Fokus blir nå å sikre at den delen av avtalen som ikke er direkte knyttet til utvikling, produksjon og understøttelsen av ubåter og samarbeidet mellom Norge og Tyskland om missiler fylles med innhold som i størst mulig grad bidrar til å realisere den forsvarsindustrielle strategien. FSi fortsetter å følge opp dialogen med norske myndigheter, politikere og leverandøren og relevante utenlandske myndigheter om den industrielle dimensjonen i ubåtprogrammet.

Det er startet opp et arbeid for å utrede hvordan vedlikeholdsanlegget for ubåter, som er under bygging på Haakonsværn, kan sikres tilgang på industriell kompetanse og kapasitet når anlegget settes i drift i siste halvdel av 2020-tallet. Dette arbeidet videreføres i 2024 i Støttegruppe UVB med deltagelse fra FD, FST, FMA, FFi og FSi.

3.8. NY OVERFLATESTRUKTUR I SJØFORSVARET

Det har i noen tid pågått et arbeid for å utrede en ny overflatestruktur for Sjøforsvaret. Både kystkorvettene og fregattene nærmer seg sin operative og tekniske levetid og det er også et antall andre fartøyer som det vil være behov for å erstatte frem mot 2040, bl.a. mineryddingslogistikk- og kystvaktfartøyer.

Det forventes at det i Langtidsplanen for Forsvaret kommer en avklaring om den videre utviklingen av overflatestrukturen. Så langt er det kommunisert at det planlegges å skifte ut fregattene og å anskaffe et betydelig antall standardfartøyer til marinen og kystvakten. Dette er en stor mulighet for norsk industri. FSi skal arbeide for å sikre at medlemsbedriftene får størst mulig deltagelse i disse programmene. Innledningsvis innebære det at foreningen skal arbeide for at myndighetene etablerer konkrete industrielle strategier for erstatningen av fregattene og

anskaffelsen av standardfartøyer. Erfaringene bl.a. fra ubåtanskaffelsen viser hvor viktig det er for å sikre gode løsninger norsk industrideltagelse.

3.9. BÆREKRAFT

Statens første og viktigste oppgave er å sørge for sikkerheten til befolkningen, og verne om og beskytte demokratiet. Uten et forsvar vil selve grunnlaget for sikkerhet være truet, og med det de grunnleggende forutsetningene for frihet og velferd. Besittelse av maktmidler og evne til forsvar fungerer som en «forsikring» for befolkningen, og muliggjør velferd, vekst og bærekraftig utvikling. Skal Forsvaret fungere som vår «forsikring», er det helt avgjørende at det har tilstrekkelig kampkraft til at forsvarsevnen er troverdig.

Forsvarsteknologisk og industriell kompetanse er nødvendig for å utvikle teknologi og produkter tilpasset Forsvarets behov. Ettersom Forsvaret, hverken i Norge eller i de fleste andre land, besitter denne kompetansen, er derfor evnen til forsvar ubetinget knyttet til forsvarsindustrien. Muligheten til å kunne bruke militærmakt som et nødvendig virkemiddel for å sikre fred og en bærekraftig utvikling, forutsetter at det eksisterer en nasjonal forsvarsindustri som ikke bare er en del av den nasjonale beredskapen, men også en viktig del av Totalforsvaret. Derfor er forsvarsindustrien en avgjørende bidragsyter til FNs 16. bærekraftsmål som slår fast at fred er en forutsetning for en bærekraftig utvikling.

Forsvarsindustrien opererer i samsvar med strenge nasjonale og internasjonale lover og reguleringer. Industrien leverer produkter som er helt avgjørende for nasjonal sikkerhet og alliert evne til kollektivt forsvar. Den er derfor uunnværlig for å sikre et bærekraftig samfunn med sterke institusjoner som kan sikre demokrati og frihet i en stadig mer krevende global sikkerhetssituasjon.

Det er derfor avgjørende å oppnå generell aksept for at forsvarsindustri er bærekraftig virksomhet og en forutsetning for en bærekraftig utvikling og oppnåelse av FNs bærekraftsmål. FSi vil videreutvikle sitt engasjement på bærekraftsområdet i 2024 gjennom å videreføre dialogen med

FOTO | Onar Digernes Aase / Forsvaret

myndighetene og i informasjonsvirksomheten. Arbeidet vil i betydelig grad ta utgangspunkt i felles budskapsplattformer og tiltak som utvikles i regi av den europeiske forsvarsindustriforeningen ASD.

FSi sitt bærekrafts utvalg, vil være sentral i å utforme foreningens arbeid på dette området. Det planlegges, i samarbeid med forsvarsektoren, å gjennomføre et seminar om bærekraft i forsvarsektoren i løpet av første halvår 2024.

3.10. FORSVARSRELATERT ROMVIRKSOMHET

Det forventes at langtidsplanen for Forsvaret vil legge opp til at Forsvaret i økende grad vil ta i bruk rombaserte kapasiteter. Det innebærer også at det planlegges betydelige investeringer på dette området. Dette er et mulighetsrom for flere av FSi's

medlemsbedrifter, inkludert de største norske forsvarsløseleverandørene, som også er ledende i norsk romindustri.

Forsvarets uttalte satsning gjør at det kan synes realistisk å etablere en internasjonalt konkurransedyktig spesialisert industriklynge for å utvikle og ta frem kosteffektive militære rombaserte nisjekapasiteter med utgangspunkt i Forsvarets behov. Dette vil i betydelig grad kunne styrke nasjonal egeevne til å kontrollere kritisk infrastruktur og gi Forsvaret tilgang til et nasjonalt kompetanse- og teknologimiljø som vil bidra til å styrke forsvarsevnen. Nasjonal egeevne er særlig viktig på dette området fordi det sikrer kontroll med hvordan satellitter håndterer rådata, styres og kontrolleres. Det kan også muliggjøre at kapasiteter, om nødvendig, raskt kan plasseres i rommet.

Et nasjonalt industrielt kompetansemiljø, med utgangspunkt i militære rombaserte kapasiteter har en betydelig «dual-use» verdi innenfor nasjonale interesseområder som overvåkning av maritim trafikk, fiskeri, miljø-kriminalitet, smugling og søk og redning.

Videre er dette en framtidsrettet høyteknologisk industri med betydelig vekstpotensial som kan bidra med verdiskapning, attraktive arbeidsplasser og store eksportinntekter, dersom forholdene legges til rette. En grunnleggende forutsetning for å satse på å videreutvikle en internasjonalt konkurransedyktig industriklynge med utgangspunkt i Forsvarets behov for rombaserte kapasiteter, er at Forsvaret tar en aktiv rolle og går i dialog med industrien med sikte på å etablere et langsiktig forpliktende samarbeid, slik Forsvaret for eksempel har gjort for luftvern og missiler. Det er Forsvaret som på nasjonalt nivå har det mest omfattende behovet for en sikker infrastruktur og for rombaserte militære kapasiteter. Forsvaret eier investeringsprogrammene som har tilstrekkelig omfang til å kunne forsvare en industriell satsning. Forsvaret og Forsvarsdepartementet har lang erfaring med å legge til rette slik at nasjonal industri, i samarbeid med forsvarssektoren, kan utvikles til å bli internasjonalt konkurransedyktig med utgangspunkt i løsninger som møter Forsvarets behov på en kosteffektiv måte. Derfor kan forholdene nå ligge til rette for at dette nå også kan bli en realitet for militære nisjekapasiteter i rommet.

Det forventes at Langtidsplanen for Forsvaret vil kunne avklare ambisjonsnivået for etablering av nasjonale rombaserte militære kapasiteter og føringer for hvordan ambisjonen skal realiseres. Det blir viktig for å avklare hvordan en eventuell industriell satsning innenfor militært romdomene skal kunne innrettes.

På denne bakgrunn vil FSi følge opp utviklingen av Forsvarets romvirksomhet. I denne sammenheng vil FSi videreføre dialogen med romindustriens interesseorganisasjon, NIFRO. FSis utvalg for militært romdomene vil ha en sentral rolle i arbeidet med å utvikle FSi sin rolle som en aktør for å styrke norsk forsvarsindustri

sine muligheter innenfor militært romdomene. Det vurderes å gjennomføre en «programkonferanse» for militært romdomene i 2024.

EU blir en stadig mer innflytelsesrik aktør innenfor det militære romdomenet. I 2023 trådte forordningen om «Secure Connectivity»/IRIS2 i kraft. Forordningen er ikke EØS-relevant og Norge og norsk industri er derfor utestengt fra å kunne delta i det meste av aktivitetene under forordningen. Det pågår et arbeid for å starte opp forhandlinger om en tredjelandsavtale med EU om norsk deltagelse i programmet. Avtalen forventes tidligst å kunne tre i kraft en gang i 2025. FSi skal følge opp dette og aktivt arbeide for at Norge skal kunne bli en aktør innenfor disse initiativene på en slik måte at det sikrer adgang for norske bedrifter som leverandør og samarbeidspartner i EU-finansierte prosjekter innenfor det militære romdomenet.

3.11. SMB

SMB-utvalget har en viktig rolle i foreningens arbeid med implementeringen av den oppdaterte forsvarsindustrielle strategien og utvalget skal særlig ha oppmerksomhet mot dette og foreslå tiltak som kan gjøre det enklere for Forsvaret å gjøre seg nytte av løsningene fra teknologi SMBer, det være seg forenklede anskaffelsesprosedyrer som senker terskelen for anskaffelser av ny teknologi og som er bedre tilpasset mindre anskaffelser, finansieringsordninger for konseptutviklings- og eksperimenteringsaktiviteter og ordninger som er risikoavlastende for SMBer som deltar i FOU-aktiviteter med Forsvarssektoren. Videre har utvalget til hensikt å foreslå nye tiltak som så langt ikke er iverksatt i forsvarssektoren, men som allerede er velprøvde hos flere av våre allierte med gode resultater.

Som en del av arbeidet med å gjennomføre den oppdaterte forsvarsindustrielle strategien, vil utvalget også foreslå tiltak for å øke omfanget SMBenes deltagelse i utviklingsprosjekter i forsvarssektoren og involvering av SMB i nasjonale forsvarsprogrammer og prosjekter som finansieres av Det europeiske forsvarsfondet.

Utvalget vil fortsette å arbeide med å styrke forståelsen av hvordan SMBene

FOTO | Hanne Olafsen

kan bidra med innovasjon, teknologi- og kompetanseutvikling og produksjon som kan understøtte utviklingen av Forsvaret.

Utvalget har en viktig rolle for å gi innspill til gjennomføringen av den forsvarsindustrielle strategien som skal oppdateres i langtidsplanen. Små og mellomstore bedrifter har en viktig rolle som underleverandører til de store forsvarleverandørene i Norge og internasjonalt. Det vil bli iverksatt tiltak for å øke produksjonskapasiteten i norsk forsvarsindustri. Det vil kunne få konsekvenser for mange SMB-er som vil få behov for å oppskalere virksomheten for å møte økt etterspørsel. Det kan medføre særlige utfordringer bl.a. knyttet til kapitalbehov, finansiering av økt produksjonskapasitet, tilgang til kompetanse, råvarer og komponenter. Utvalget vil være en viktig bidragsyter til FSis innspill til arbeidet med å øke produksjonskapasiteten for å sikre at slike utfordringer bli adressert.

3.12. INFORMASJONSAKTIVITETER

Flere saker som er viktige for forsvarsindustrien står på den politiske agendaen i 2024. Langtidsplanen for Forsvaret og oppdatering av den nasjonale forsvarsindustrielle strategien er den viktigste. I tilknytning til dette planlegger FSi å utgi en oppdatert publikasjon som skal formidle informasjon om Forsvarsindustriens rolle som bidragsyter til forsvarsevne og nasjonal sikkerhet og beredskap, samt bidraget til nasjonal verdiskapning, teknologisk utvikling, arbeidsplasser og eksportinntekter.

Oppmerksomheten omkring virksomheters bærekraft (ESG), og bærekraftsrapportering øker. Blant annet utvikles regnskaps- og selskapslovgivningen for å sikre at bærekraftig industriell virksomhet og utvikling. Det arbeides også med reguleringer som skal legge til rette for at banker og finansieringsinstitusjoner skal drive sin virksomhet slik at det stimulerer til en bærekraftig utvikling. I denne sammenhengen er det viktig å bidra til å sikre at det etableres forståelse for at forsvar, og dermed en

forsvarsindustri, en forutsetning for en bærekraftig utvikling og å unngå at det fester seg en oppfatning av at forsvarsindustri per definisjon ikke er bærekraftig virksomhet.

Informasjonsaktiviteten vil bli videreført i 2024. Det vil være aktuelt å gjennomføre et seminar med ungdomspolitikere i løpet av året. Foreningen planlegger å delta på Arendalsuka 2024 med inntil to arrangementer.

I august planlegger foreningen å arrangere leverandørseminar og FSi-messe på Akershus festning.

Det legges opp til å videreføre samarbeidet med Folk og Forsvar om en opinionsundersøkelse om Forsvaret som også omfatter befolkningens oppfatning av forsvarsindustrien.

Foreningen vil, etter invitasjon, bidra med forelesninger på Sjefskurset på Forsvarets Høgskole og på samlinger for nytilsatte i Forsvarsmateriell.

FSis nettsider og nyhetsbrev brukes aktivt for å gi informasjon til medlemmene og for å formidle informasjon om foreningen og bransjen til et bredere publikum. Nyhetsbrevet vil bli utgitt ved behov. Det er en effektiv måte for å nå mange relevante organisasjoner, interessegrupper og enkeltpersoner.

Samarbeidet med FFI og Forsvarsdepartementet om å utarbeide statistikk for norsk forsvarsindustri videreføres i 2024

3.13. OPPLÆRINGSTILBUD

For 2024 planlegges det seminar på områdene Kvalitetsledelse og konfigurasjonsstyring, Bærekraft, Eksportkontroll, Amerikanske anskaffelsesregler, Kostnadskontroll og Forsvarets prosjektstyringssystem og anskaffelsesregelverk. Øvrige temaer kan også være aktuelle, men det forutsetter tilstrekkelig interesse fra medlemsbedriftene.

3.14. ORGANISASJON

Som følge av at aktivitetsnivået i foreningen er økende, og betydelig vekst i medlemsmassen, vil styret i løpet av 2024 foreta en gjennomgang av foreningens virksomhet med sikte på å avklare eventuelle behov for å tilpasse organisasjonen.

4

Styrets konklusjon

Styrets konklusjon

Stor vekst i norsk forsvarsindustri og økt etterspørsel som følge av krigen i Ukraina, førte til stor økning av medlemsmassen og det høyeste aktivitetsnivået siden etableringen av FSi.

Norsk forsvarsindustri er i sterk vekst. Det skyldes økt etterspørsel som følge av en varig endret sikkerhetssituasjon etter Russlands angrep på Ukraina i 2022 og gjennomføring av store eksportkontrakter som ble inngått i årene før. Donasjoner til Ukraina og raskt økende behov for å styrke forsvaret i Norge, og hos våre allierte, har medført en etterspørselsvekst som er uten sidestykke siden slutten av den kalde krigen.

Det preger virksomheten i FSi. Medlemsmassen økte kraftig i løpet av året og ved utgangen av 2023 har FSi 221 medlemsbedrifter. Dette er det høyeste noen gang. Økningen fra 2022 er på 14 %. Aktivitetsnivået i foreningens utvalg, arbeidsgrupper og på arrangementene var svært høyt i 2023.

Arbeidet med gjennomføringen av den oppdaterte forsvarsindustrielle strategien, oppfølgingen av Forsvarskommisjonens og Totalberedskapskommisjonens rapporter, ivaretagelse av forsvarsindustriens interesser

i forhold til utviklingen i EU, eksportkontroll og videreutvikling av det internasjonale samarbeidet var høyt prioriterte oppgaver i 2023.

Myndighetsdialogen ble videreført gjennom arbeidet i Forsvarsdepartementets ulike fora for dialog og samarbeid med industrien: Høynivågruppen, Nasjonal kontaktgruppe og Støttegruppene for investeringsprogrammene. Dialogen med Forsvarsmateriell ble videreført blant annet gjennom faste møter i FMA dialogforum. Det ble gjennomført kontaktmøter med Forsvarets forskningsinstitutt. Videre har det også vært utstrakt kontakt med politiske partier og partigrupper på Stortinget. Foreningen deltok på flere høringer i Stortinget i 2023.

Det ble gjennomført en rekke bilaterale arrangementer og multilaterale aktiviteter, bl.a innenfor rammen NATO og EU.

Styret vil trekke frem følgende som særlig har bidratt til å nå foreningens målsettinger for 2023:

- **Forsvarsindustriell strategi (Meld St. 17 (2020-2021))**
 - Samarbeidet med Forsvarsdepartementet
 - Høringsuttalelser til rapportene fra Forsvarskommisjonen og Totalberedskapskommisjonen
 - Innspill til Innovasjonsstrategi for Forsvaret
 - Innspill til Forsvarssjefens fagmilitære råd
- **Gjennomføring av nasjonal forsvarsindustriell strategi**
 - Dialogen med Forsvarsdepartementet
 - Dialog og informasjonsutveksling mellom industrien og Forsvaret gjennom programområdenes støttefunksjoner
 - Programkonferanser med FD's investeringsprogrammer
 - Innspill til og deltagelse på høringer i Stortinget om Forsvarsbudsjettet og Investeringsproposisjonen
 - Teknologidager med Hæren på Rena
 - Programutvalgenes innspill til Forsvarsindustrielle vurderinger og analyser
 - SMB utvalgets arbeid for å synliggjøre små og mellomstore bedrifters potensial og muligheter i Forsvarssektoren
- Deltagelse i Prosjektråd for FFI prosjekter
- **Samarbeid og dialog med Forsvarsmateriell (FMA)**
 - FMA dialogforum
 - Orienteringer om norsk forsvarsindustri for nytilsatte i FMA
- **Styrket samarbeid med Innovasjon Norge**
 - Beslutning om etablering av en forsvarsindustriråd i Australia
 - Deltakelse i gjennomføringen av FDs oppdrag til innovasjon Norge
- **Forsvarsrelatert romvirksomhet**
 - Videreføring av samarbeidet med romindustriens interesseorganisasjon, NIFRO
 - Planlegging og gjennomføring av seminar om forretningsmuligheter i militært romdomene
 - Arbeidet i Programutvalg for militært romdomene
- **Nettverksarrangementer**
 - Planlegging og gjennomføring av Leverandørseminar og FSi utstilling
- **Bærekraft**
 - Arbeidet i FSis Bærekraftsutvalg
 - Oppfølging av dialogen med Forsvarssektoren om bærekraft
 - Planlegging og gjennomføring av seminar om bærekraft

- Utarbeidelse og lansering av veileder for Bærekraft
- Påvirke rammebetingelser for eksport og internasjonal handel med forsvarsmateriell
 - Arbeidet i FSi's Eksportkontrollutvalg
 - Planlegging og gjennomføring av Eksportkontrollseminar
 - Innspill til behandlingen av Stortingsmeldingen om eksportkontroll og deltagelse i høring i Utenriks- og forsvarskomiteen
- Fremme norsk forsvarsindustriinteresser i forhold til utviklingen av EUs nye initiativer på forsvarsindustriområdet mot FD, innenfor det nordiske samarbeidet, internt i ASD og overfor EUs institusjoner i Brussel
 - Informasjonsdag om EDF
 - Bidrag til posisjonering av norske virksomheter i arbeidsprogrammet for det Europeiske forsvarsfondet for 2023
 - Løpende dialog med FD og EU-delegasjonen i Brussel
 - Oppfølging av, og samarbeid med, forsvarsindustriråden ved EU-delegasjonen i samarbeid med FD og Innovasjon Norge
 - Deltagelse i EDF Focal Point nettverket med EU-kommisjonen
 - Innmelding av FSi som medlem i EU-kommisjonens European Network of Defence-related Regions (ENDR)
 - Samarbeidet mellom de nordiske forsvarsindustriforeningene med særlig vekt på koordinering av nasjonale posisjoner angående utviklingen i EU og i den europeiske foreningen, ASD
- Forretningsutvikling internasjonalt
 - Planlegging og gjennomføring av seminar i Munchen om forsvarsmateriell- og industrisamarbeid med Tyskland i samarbeid med Innovasjon Norge og BDSV i.f.m. HKH Kronprinsens offisielle besøk.
 - Planlegging og gjennomføring av bilateralt forsvarsindustrieminar med UK i Bergen i samarbeid med ADS,UK.
 - Planlegging og gjennomføring av Norsk-Spansk forsvarsindustrieminar i Oslo.
 - Oppfølging av etableringen av Northern Naval Capability Cooperation.
 - Bidrag til utvikling av rammebetingelser for norsk forsvarsindustri i det amerikanske markedet
 - Styrerepresentasjon i Norwegian American Defence and Homeland Security Industry Council (NADIC)
 - Seminar om det amerikanske anskaffelsesregimet (FARS/DFARS)
- Forsvarsutstillinger – Norsk paviljong på forsvarsmateriellutstillingene
 - Paris Air Show 2023 i Paris (Frankrike)
 - MSPO 2023 i Kielce (Polen)
 - DSEi 20223 i London (UK)
- Faglige aktiviteter
 - Eksportkontrollseminar
 - Seminar om Kvalitetsledelse og Konfigurasjonsstyring
 - Bærekraftseminar
- Internasjonale fora
 - Deltagelse i den europeiske forsvarsindustriforeningen ASD sitt arbeid på forsvarsområdet
 - FSi har deltatt aktivt i arbeidet i NATO Industrial Advisory Group (NIAG). Flere medlemsbedrifter i FSi har gjennom året deltatt i studier i regi og arbeidsgrupper i regi av NIAG
 - Videreføring av dialogen om nordisk samarbeid med NORDEFECO i samarbeid med de nordiske forsvarsindustriforeningene
- Informasjonsvirksomhet
 - INFO/ERFA-konferansen 2023

— Arendalsuka 2023: Seminarer om hvordan beskytte norske interesser både under og over vann og hvordan industrien kan bidra til fremtidens forsvar.

— Frokostseminar om rapport om verdiskapning i Forsvarssektoren

— Publikasjoner:

- Samarbeidet med tidsskriftet Militærteknikk
- Veileder for Bærekraft
- Rapport om Verdiskapningen i Forsvarsindustrien

— Forelesninger på Sjefskurset ved Forsvarets høyskole og kurs for nyansatte i FMA

— Innlegg og panelsamtale på konferanse i anledning Valkyriens 125-års jubileum i Bergen

— Opinionsundersøkelse om befolkningens holdning til Forsvaret og til forsvarsindustrien i samarbeid med Folk og Forsvar.

Foreningens økonomiske resultat for 2023 ble 2,13 millioner kroner.

Overskuddet i 2023 skyldes i første rekke to forhold:

1. Økte kontingentinntekter som følge av kraftig vekst i medlemsmassen

2. Arrangementsinntekter langt høyere enn budsjettet som følge av et høyt aktivitetsnivå og svært god deltagelse på alle arrangementer.

Pandemien synliggjorde viktigheten av at foreningen har en solid egenkapital. Den er nå tilstrekkelig til at foreningen kan håndtere plutselige og uforutsette hendelser som kan påvirke foreningens økonomi negativt på en tilfredsstillende måte. Egenkapitalen gir også foreningen handlefrihet til ved behov å kunne engasjere ekstern kompetanse, gjennomføre aktiviteter der det er risiko for negativt økonomisk resultat og for å kunne gjøre tilpasninger i bemanningen ved behov.

Det forventes fortsatt betydelig pris og lønnsvekst i 2024. Dette kommer til å påvirke foreningens kostnader. I lys av at foreningens egenkapitalsituasjon er tilfredsstillende finner allikevel styret det forsvarlig å ikke foreslå økning i medlemskontingenten for 2024.

Den økte oppslutningen om arrangementene tilsier også at det er rom for at deltageravgiftene forblir uendret eller reduseres sammenlignet med 2023. Styret legger derfor i budsjettet for 2024 opp til at deltageravgiftene på de fleste av foreningens arrangementer reduseres med i størrelsesorden 10% sammenlignet med 2023.

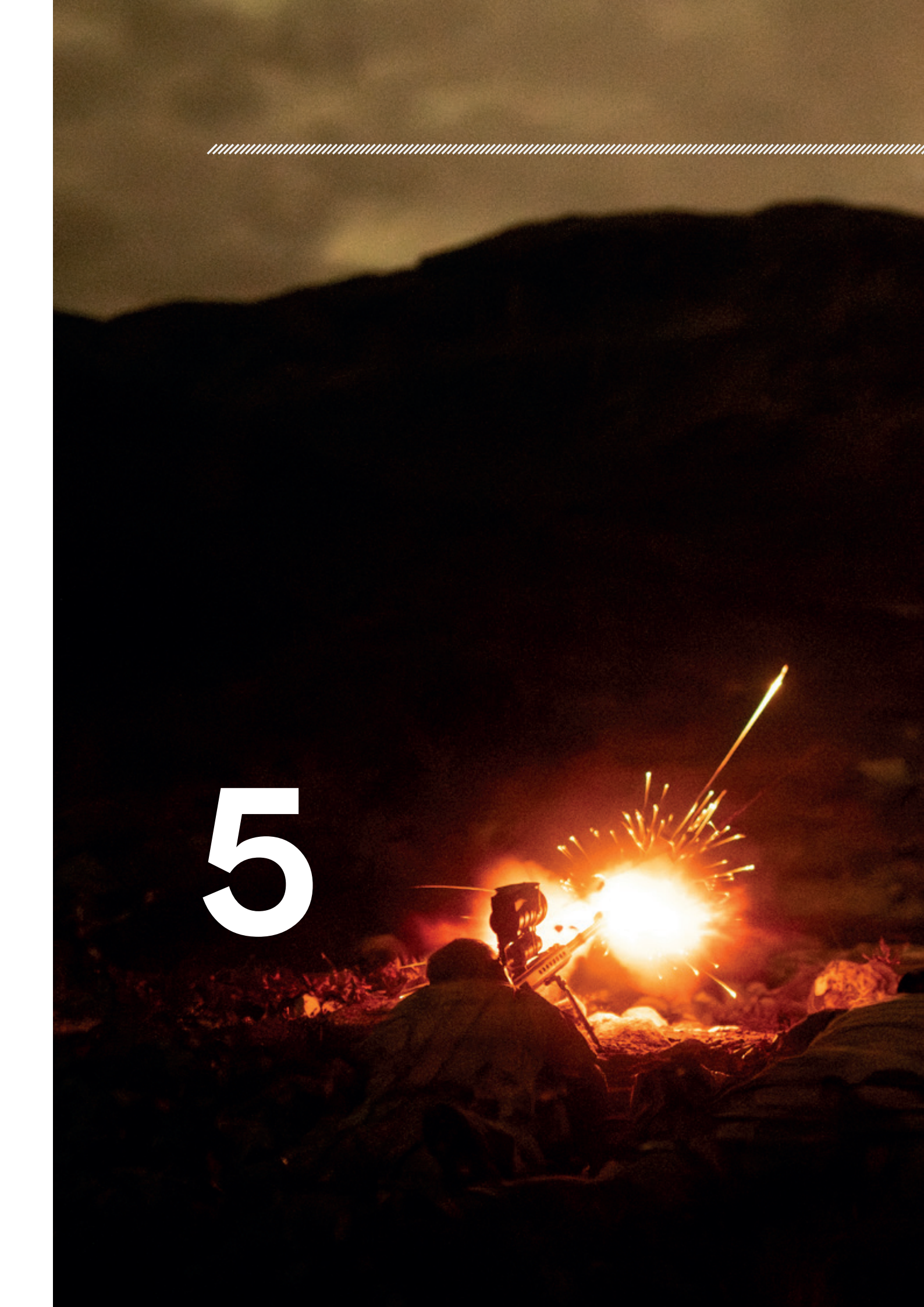
Det er ikke et mål å vesentlig styrke egenkapitalen. Styret legger imidlertid til grunn at foreningen fortsatt bør ha et positivt driftsresultat også de kommende år. Foreningens økonomi er solid.

Resultatene i 2023 er et godt grunnlag for virksomheten i 2024.

Pamela Willgohs | Styreleder
Gudmund Kjærheim | Nestleder
Thomas Andersen | Styremedlem
Tom Tuhus | Styremedlem
Mads Larsen | Styremedlem
Christian Fuchs | Styremedlem
Harald Lome | Styremedlem
Ivar Sehm | Styremedlem
Torbjørn Svensgård | Administrerende direktør

Godkjent av styret,
Oslo, 20. mars 2024

5

Vedlegg

MEDLEMSBEDRIFTER
ÅRSREGNSKAP 2023
REVISORS BERETNING
BUDSJETT 2024
FSI GRUPPER OG UTVALG

Vedlegg 1 | Medlemsbedrifter FSi

Per 31. desember 2023

4C Strategies Norway AS	Ferno Norden Military System AS
Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS	Fiberworks AS
Airbus Defence And Space AS	Fieldmade AS
Aircontact Group AS	Fire Security AS
Aker Solutions AS Avd Tranby	First House AS
Amazon Web Services Emea Sarl, Norwegian Branch	Fischer Panda Norge AS
Andøya Space Defence AS	Fjord Defence AS
Applica Consulting AS	FLIR Unmanned Aerial Systems AS
Arctic Logistics AS	Fosen Tools AS
Arena Nord Utvikling AS	Fosstech AS
Axnes AS	Fremtidens Industri AS
BAE Systems Hägglunds AB	FREQUENTIS NORWAY AS
Bandak Nct AS	Frydenbø Milpro AS
Benestad Solutions AS	Galleon Embedded Computing AS
Berget AS Fine Mechanics	Gannet Group AS
Bertel O. Steen Defence & Security AS	GKN Aerospace Norway AS
Blueday Technology AS	Glenair AS
Boresight And Alignment Solutions AS	Got Marine AS
Bredengen AS	Green Ammo AS
Cayes AS	Griff Aviation AS
Chemring Nobel AS	Gylling Teknikk AS
CHSnor Holding AS	H. Henriksen AS
ComPower as	Hallgruppen AS
Comrod AS	Halogen AS
Confidee AS	Heli-One (Norway) AS
Conmec AS	Hensoldt Sensors
Conrad Mohr AS	Hexatronic AS
Data Respons Solutions AS	Hiddn Technology AS
DATEK NEXT AS	Holtan+Partners
Defendo AS	Hydrema AS
DNV AS	Ikm Alfa Solution AS
Dolphitech AS	Impetus Advanced Finite Element Analyses AS
Drone Protection Solutions AS	Indra Navia AS
Drytech AS	Inflate AS
DSG Technology AS	Inission Løkken AS Avd Løkken Verk
dspnor	Inmarsat Solutions AS
Eidel AS	Innovasjon360 AS
Eker Group AS	International Business Machines AS (FSi) - IBM
Electronicon AS	Ip Systems AS
Embron Group AS	ISPAS AS
Endúr Maritime AS, Avd Skjøndal	Janusfabrikken AS
Ergonx AS	Je Defence AS
Eot Stordal	JEPCON AS
Et Works AS	Jerven AS
Etm4u AS	Josi Tech A/S Josi Tech AS
European Simulation & Training Academy AS	Jotne Connect AS
Excitus AS	K Lerøy Metallindustri AS

Kitron AS
 Kjell A Østnes AS Konsulentfirma Kjell A.
 Østnes AS
 Kongsberg Aviation Maintenance Services AS
 Avd Kjeller
 Kongsberg Defence & Aerospace AS
 Kongsberg Maritime AS
 Kongsberg Satellite Services AS
 Kongsberg Target Systems AS
 Krekon AS
 KTA Naval Systems AS
 Less AS
 LIGHT STRUCTURES AS
 Lilltech AS
 Lilaas AS
 Lone Star Analysis AS
 Luftmateriell AS
 Maritime Robotics AS
 Marshall Aerospace and Defence Group
 MAXIM DEFENSE NORWAY AS
 Merlin Medtech AS
 MILDEF AS
 Mission Critical Designs AS
 Mnemonic AS
 MSO Studio AS
 NADIC
 Nammo AS
 Ncab Group Norway AS
 NDS Defence AS
 NFM Group AS
 Nicomatic Norway AS
 Norarm AS
 Norbit ASA
 Norce Norwegian Research Centre AS
 Nordic American AS
 NORDIC SHELTER AS
 Nordic Unmanned ASA
 Norges Teknisk-Naturvitenskapelige
 Universitet
 NorLense AS
 Norse Asset Solutions AS
 Norse Concepts AS
 Norsk Cobot Senter AS
 Norsk Elektro Optikk AS
 Norsk Radiokommunikasjon AS
 Norsk Scania AS, Hovedkontor Skøyen
 Norsk Vannteknologi AS
 Northcom AS Avd Oslo
 Norwegian Aviation & Defense Group AS
 Norwegian Special Mission AS
 Nova Aerospace AS
 Nsslglobal Technologies AS Avd Fornebu
 NUF ROBONIC LTD OY
 Obsima Technology AS
 Oneco Ocean AS Avd Kristiansand
 Oskar Pedersen AS
 Oswo AS
 Pone Biometrics AS
 Powerbox AS
 Racom AS, Avd. Oslo
 Radionor Communications AS
 Raufoss Engineering AS
 Recab
 Rheinmetall Nordic AS
 Ritek AS
 Robot Aviation AS
 Rohde & Schwarz Norge AS
 Rud Pedersen Public Affairs Company Norge AS
 Safety & Security Service AS
 Safran Sensing Technologies Norway AS
 Secuwine AS
 Simula Research Laboratory AS
 SINTEF AS Avd Strindvegen 4 Trondheim
 SKF Norge AS Avd Oslo
 Skytale AS
 Sopra Steria AS
 Space Norway AS
 Squarehead Technology AS
 Stable AS
 STADT AS
 Stewa AS
 Storm Defence AS
 Syntell AS
 Saab Technologies Norway AS
 T&G Elektro AS
 Tamek AS
 TC Connect AS
 Te Connectivity Norge AS
 Techni AS
 Techtronic Industries Norway AS
 Telenor Norge AS
 Teleplan Globe AS
 Thales International Norway AS
 Thales Norway AS
 Thyssenkrupp Marine Systems
 TINEX AS
 T-Kartor Norway AS
 Total Defence Group AS
 Triangula AS
 True Frontier AS
 UBIQ Aerospace AS
 Umoe Mandal AS
 Usea AS
 Vake AS
 Vard Group AS
 Vardalife AS
 Vestdavit AS
 VIPO AS
 Volue Industrial Iot AS
 Våpensmia Drift AS
 Watch Bird AS
 Weibel Norway AS
 WiINor Governmental Services AS

Vedlegg 2 | Årsregnskap

Årsregnskap for
FORSVARS- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS
FORENING (FSI)

992931183

Regnskapsår
01.01.2023 - 31.12.2023

FORSVAR- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Resultatregnskap

	Note	2023	2022
Driftsinntekter			
Medlemskontingent		11 447	10 707
Kurs- og oppdragsinntekt		686	702
Annen driftsinntekt		16 589	18 775
Sum driftsinntekter		28 722	30 185
Driftskostnader			
Lønnskostnad	1	-7 808	-6 845
Husleie og drift av lokaler		-537	-570
Kjøp av tjenester	2	-14 480	-14 403
Reise-, møte-, og representasjonskostnader		-1 563	-1 467
Annen driftskostnad		-2 535	-1 431
Sum driftskostnader		-26 923	-24 716
Driftsresultat		1 800	5 469
Finansinntekter			
Annen renteinntekt		93	0
Annen finansinntekt		796	-134
Sum finansinntekter		889	-134
Finanskostnader			
Annen rentekostnad		-18	0
Annen finanskostnad		-22	-10
Sum finanskostnader		-40	-10
Netto finans		850	-144
Resultat før skattekostnad		2 649	5 324
Skattekostnad	3	-517	-1 242
Årsresultat		2 132	4 082
Overføringer			
Annen egenkapital	4	2 132	4 082
Sum overføringer		2 132	4 082

FORSVARS- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Balanse

	Note	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler			
Andre langsiktige fordringer	5	807	1 650
Sum finansielle anleggsmidler		807	1 650
Sum anleggsmidler		807	1 650
Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer	6	2 396	3 019
Andre kortsiktige fordringer	6	972	1 119
Sum fordringer		3 368	4 138
Investeringer			
Markedsbaserte fond	7	7 838	7 061
Sum investeringer		7 838	7 061
Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd, kontanter og lignende	8	13 733	8 570
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		13 733	8 570
Sum omløpsmidler		24 939	19 768
SUM EIENDELER		25 746	21 418

FORSVAR- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Balanse

	Note	31.12.2023	31.12.2022
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	4	19 442	17 310
Sum opptjent egenkapital		19 442	17 310
Sum egenkapital		19 442	17 310
Gjeld			
Avsetning og forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser		1 745	1 413
Sum avsetning for forpliktelser		1 745	1 413
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		3 531	1 442
Betalbar skatt	3	517	1 242
Skyldige offentlige avgifter		0	11
Annen kortsiktig gjeld		511	0
Sum kortsiktig gjeld		4 559	2 695
Sum gjeld		6 304	4 108
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		25 746	21 418

Oslo, 20.03.2024

Pamela Faye Willgohs
styrets leder

Gudmund Kjærheim
nestleder

Ivar Andreas Melhuus Sehm
styremedlem

Tom Tuhus
styremedlem

Harald Lome
styremedlem

Tomas Ramse Andersen
styremedlem

Mads Larsen
styremedlem

Christian Fuchs
styremedlem

Torbjørn Svensgård
Adm.dirktør

FORSVARS- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Noter

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak.

Årsregnskapet gjengis i hele tusen.

Inntekter

Tjenester inntektsføres etter hvert som de leveres. En overveiende del av inntektene er kontingenter, som opptjenes og periodiseres per kalenderår. Inntektsføring skjer løpende på bakgrunn av utfakturering foretatt av NHO Felles tjenester.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost, fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på transaksjonstidspunktet.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på transaksjonstidspunktet.

Bruk av estimater

I utarbeidelse av årsregnskapet har man brukt estimater og forutsetninger som har påvirket resultatregnskapet og verdsettelsen av eiendeler og gjeld, samt usikre eiendeler og forpliktelser på balansedagen i henhold til god regnskapsskikk. Områder som i stor grad inneholder slike skjønsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. For øvrige kundefordringer utføres en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Årsregnskap er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift er tilstede. Styret bekrefter dette.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 22 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Netto utsattskattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttiggjort.

Fortsatt drift

Vår økonomiske situasjon er tilfredsstillende, og vi anser det derfor korrekt å avlegge årsregnskapet under forutsetning om fortsatt drift.

FORSVARS- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Note 1 - Antall årsverk

Forsvars- og Sikkerhetsindustriens forening har ingen ansatte. Personalkostnader gjelder innleid arbeidskraft fra NHO, som i 2023 utgjorde 3,8 årsverk i FSI sin administrasjon.

Samlet godtgjørelse til daglig leder var 2 342 TNOK og består av lønn 2 238 TNOK og andre ytelser på 104 TNOK .

Note 2 - Revisjonshonorar

Kostnadsført revisjonshonorar for 2023 utgjør TNOK 63.

Note 3 - Betalbar skatt

Årets skattegrunnlag	2023
Resultat før skattekostnader	1 547
Permanente og andre forskjeller	18
Endring i midlertidige forskjeller	463
Skattbar inntekt	2 272
Årets skattekostnad:	
Betalbar skatt	446
Formueskatt	17
Sum betalbar skatt	463

Midlertidige forskjeller som påvirker betalbar skatt	2023	2022	Endring
+ Utestående fordringer	-768	-305	463
Sum	-768	-305	463
Endringer midlertidige forskjeller som påvirker betalbar skatt			463

Utsatt skattefordel er ikke balanseført ihht unntak for små foretak.

Note 4 - Egenkapital

	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr 01.01.2023	17 310	17 310
Årets resultat	2 132	2 132
Pr 31.12.2023	19 442	19 442

FORSVARS- OG SIKKERHETSINDUSTRIENS FORENING (FSI)
992 931 183

Note 5 - Langsiktig fording

	2023	2022
NADIC	807	1 650

Utestående kundefordringer er konvertert til et rentefritt lån og skal tilbakebetales i løpet av 5 år ihht gjeldsbrev.

Note 6 - Fordringer

	2023	2022
Kundefordringer til pålydende	3 671	3 345
Delkredavsetning	-1 918	-761
Forskudd bet. fakturaer/Påløpt inntekt	1 615	1 554
Sum fordringer	3 368	4 138

Note 7 - Markedsbaserte obligasjoner/fondsplasseringer

	Markedsverdi pr 1.1.	Avkastning	Markedsverdi pr 31.12.
NHO Landsforeningsfond	7 061	777	7 838

NHO finansavdeling forvalter midler på vegne av NHO landsforeninger. Midlene plasseres i aksjer/ obligasjoner i Norge og i utland. Landsforeningsfondet er vurdert til markedsverdi.

Note 8 - Bankinnskudd

Frie bankinnskudd i 2023 TNOK 13 733, frie bankinnskudd i 2022 TNOK 8 570.

Årsregnskap

Signers:

Name	Method	Date
Willgohs, Pamela Faye	BANKID	2024-04-05 08:22
Svensgård, Torbjørn	BANKID	2024-03-22 13:37
Larsen, Mads Erik	BANKID	2024-04-03 07:57
Kjærheim, Gudmund	BANKID	2024-03-20 15:55
Andersen, Tomas Ramse	BANKID	2024-04-02 22:25
Sehm, Ivar Andreas Melhuus	BANKID	2024-03-20 15:54
Fuchs, Christian Andre	BANKID	2024-03-21 12:49
Lome, Harald	BANKID	2024-04-02 13:56
Tuhus, Tom	BANKID	2024-04-04 09:32

 This document package contains:
 - Closing page (this page)
 - The original document(s)
 - The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

 This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Vedlegg 3 | Uavhengig revisors beretning

Til generalforsamlingen i Forsvars- og Sikkerhetsindustriens Forening (FSI)

Uavhengig revisors beretning

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Forsvars- og Sikkerhetsindustriens Forening (FSI), som består av balanse per 31. desember 2023, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettviseende bilde av organisasjonens finansielle stilling per 31. desember 2023, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av organisasjonen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

PricewaterhouseCoopers AS, Dronning Eufemias gate 71, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
 T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
 Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Oslo, 20. mars 2024
PricewaterhouseCoopers AS

Marius Thorsrud
 Statsautorisert revisor
 (elektronisk signert)

Revisjonsberetning

Signers:

<i>Name</i>	<i>Method</i>	<i>Date</i>
Thorsrud, Marius	BANKID	2024-04-12 13:35

This document package contains:
 - Closing page (this page)
 - The original document(s)
 - The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Vedlegg 4 | FSi budsjett 2024

Note	2023	2024
DRIFTSINNTEKTER		
Medlemskontigent	10 700 000	11 500 000
<i>Prosjektinntekter</i>		
a 12390 Konferanser	3 119 000	3 222 500
b 12391 Kurs/seminar/arrangementer	10 823 051	9 928 318
c 12393 Samfunssikkerhet	0	0
d 12395 FSi Medlemspublikasjoner	0	0
	13 942 051	13 150 818
Sum driftsinntekter	24 642 051	24 650 818
DRIFTSKOSTNADER		
Husleie, lys, renhold	700 000	750 000
IT-utstyr og programvare	550 000	550 000
Regnskap- og revisorhonorarer	300 000	300 000
Sekretariatskostnader	6 988 525	7 466 612
<i>Prosjektutgifter</i>		
a 12390 Konferanser	1 403 000	1 870 000
b 12391 Kurs/seminar/arrangementer	8 399 500	7 086 000
c 12393 Samfunssikkerhet	0	
d 12395 FSi Medlemspublikasjoner	0	
e 12398 Nye ubåter	50 000	50 000
f 12394 Kampfly	100 000	100 000
	9 952 500	9 106 000
NORAMB Washington D.C.	2 250 000	2 250 000
NORAMB Brussel	950 000	950 000
Kontorholdsutgifter	20 000	20 000
Informasjonsaktiviteter	800 000	800 000
Møter, kurs	300 000	400 000
Eksterne tjenester	800 000	800 000
Reisekostnader	396 000	451 000
Representasjonsutgifter	12 000	12 000
Kontigent (årsavgift) – ASD/NADIC	320 000	390 000
Gaver og blomster	12 000	12 000
Tap på kundefordringer	30 000	30 000
Avskrivninger	0	0
Sum driftskostnader	24 293 525	24 287 612
Driftsresultat	348 526	363 206

FOTO | Forsvaret

Vedlegg 5 | Representanter i FSi grupper og utvalg

LANDSYSTEMER

Gard Brandsæter

Kongsberg Defence & Aerospace AS, leder

Pål Hofstad

Ritek AS, nestleder

Stian Kjensberg

Thales Norway AS, medlem

Toivo Horvei

NFM Group, medlem

Ivar Sehm

Data Respons AS, medlem

Øystein Haakonsløkken

Nammo AS, medlem

Harald Lunde

Fjord Defence AS, medlem

Bjørn-Kenneth Nilsen

Teleplan Globe AS, medlem

Rune C. Vamråk

CHS Nor AS

SJØSYSTEMER

Leiv Inge Steig

Kongsberg Defence & Aerospace AS, leder

Rune Fleischer

Thales Norway AS, nestleder

Trygve Egenes

H.Henriksen

Frank Møller

Nammo AS, medlem

Hallvard Slettevoll

Stadt AS

Hanne Sjøvold Hansen

Radionor Communication AS

Svein Erik Mykland

Umoe Mandal AS

Mads Larsen

NFM Group AS

LUFTSYSTEMER

Hans Fredrik Hansen

Nammo AS, leder

Arnstein Frømy

Berget AS, nestleder

Pål Bjørseth

Kongsberg Defence & Aerospace AS

Sindre Sviggum Knutsen

Thales Norway

Øivind Klausen

Indra Navia AS

Frode Ilebekk

Kitron AS

Tom Lund

Flir Unmanned Aerial Systems AS

CYBER / IKT

Frank Stølan

Kongsberg Defence & Aerospace, leder

Linda Sletne

Thales Norway AS, nestleder

Geir Morten Flytør

Teleplan, medlem

Tage Andersen

IBM AS, medlem

Morten Follestad

Sopra Steria, medlem

Mikkel Helweg

Datarespons, medlem

Kristian Lium
NAMMO, medlem

Truls O. Andersen
Eidel, medlem

Harald Lome
Hiddn Technology, medlem

FSI SMB UTVALG

Atle Sægrov
Radionor, leder

Robert Herber
Teleplan, medlem

Geir Agdesteen
dspnor, medlem

Jostein Olsen
Fieldmade AS, medlem

Erik Dragset
Inission AS, medlem

EKSPORTKONTROLLUTVALGET (EKU)

Håkon Lindteigen
Kongsberg Group, leder

Gunn-Margit Strand Utne
Kongsberg Defence and Aerospace, medlem

Lonnie Myklebust
Nammo, medlem

Ingveig Nøkleby
Nammo Raufoss

Bjørn Brenna
Kitron, medlem

Morten Foon
Rheinmetall Norway, medlem

Asgeir Berg
Kongsberg Maritime, medlem

Tone Skulstad
Thales Norway, medlem

Henrik Lund Eineteig
Thales Norway

Ingvar Koppervik
Flir Unmanned Aerial Systems

Anita Lintvedt
GKN Aerospace, medlem

BÆREKRAFTSUTVALG

Sissel Solum
Nammo, leder

Kerry Marie Bommen
Kongsberg Defence and Aerospace, medlem

Kristoffer Elieson
T&G Elektro, medlem

Tone Skulstad
Thales Norway, medlem

Tarald Fidjeland
Sopra Steria, medlem

Hedda Tomine Berg
Comrod, medlem

Lynda Haig Thoresen
Data Respons, medlem

UTVALG FOR MILITÆRT ROMDOMENE

Kristian Lium, NAMMO
Truls Olav Andersen, Eidel
Torolv Bjørnsgaard, Space Norway
Stig Sælebakke, KDA
Thomas Leira, Vake
Tom Grydeland, Norce Research
Kjetil Blokkum, Inission

Notater

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Table with 2 columns and 32 rows. The content is currently blank.

DESIGN & TRYKK | ETN GRAFISK
FOTO OMSLAG | NFM GROUP

FSI.NO

BESØKSADRESSE

Næringslivets Hus
Middelthunsgate 27, Majorstuen
0368 Oslo

POSTADRESSE

Postboks 5250, Majorstuen
0303 Oslo

KONTAKTINFO

Tlf.: +47 23 08 80 00
E-post: fsi@nho.no

FORSVARS- OG
SIKKERHETSINDUSTRIENS
FORENING